

پښتانه

ديوانی

سید و مہ توی

عالمیت

چاپی یہ کہم ۱۹۷۰

بهشيك له :

ديوانی

نه سعاد مه حوی

چاپی یه کم

۱۹۷۰ زاینی

چاپخانه‌ی پاپیرین سلیمانی شرقی قائم‌کاوہ ۷۹

به رهمه نندی و هزاره‌تی [روشنی‌پری و راگه‌یانندن] له چاپ دراوه .

وینەى دانەر

ئەى صەبا نامەم بەرە بۇ خزمەتى يارانەو
عەبىي وینەم بېخەنە ئاویڭەى شارانەو

وئىل و سەرگەردان خواری بېكەس و ئاوارە بووم
گە بەدەس عیراقیان و گە بەدەس ئیرانەو

بۇ ئەسیری لاوگانە ئەى وەتەن سەودا سەرم
بوومە بوومی شاخەکان و خانەبى و ئیرانەو

سپۆی روخساری وەتەن (سەردەشتى) کردە مەسکەنم
داعى سېنەم بوو بە خالی لیوی غەم خوارانەو

نالەى دلى خوشترە ئەسەد لە نالەى سازو ئەى
تېن کە مەى سا بە نەشتەى بەزمە کەى جارانەو

« سهره تا »

بویر له چند دیرریگا :

به پینووسی احمد - بن بیداد

ماموستا بویرزی یابه بهرز ناوی [نهسهدهد] ه کوژی مهلا [خالد] ه
کوژی زاناو داناو فهیله - بوف بویرزی ناوداری کورد شیخ محمدی [مهحوی] به
له سالی (۱۳۱۸) کوچی بهرامبر (۱۸۹۸) زاینی له شاری سلیمانی له
گهره کی - چوارباخ - پی ناوه ته ژبانوهه . سهره تای خویندنی به کهم
جار له حوجره ی (خواجه نهفه نندی) دهست پی کردووه له وی قورنار و
هنه ندی په ژاوی ناینی ته واو نهکا له زمانی (عهره بی و فارسی و تورکی) به
ته واوی . له سالی (۱۹۱۵) زاینی خراوه ته قوتا بخانه ی (نه عددادی) به له
سلیمانی ، هه تا نینگلین هیرشی هینایه سهر وولات و داگیری کرد . نینجا
دهست نهکا به خویندنی - علومی دینی - لای مهلا گه وره کانی کوردستان
وه کو (مهلا حسینی پیسکه فی) و (شیخ بابا علی) زاینی ته واو کردووه . پاشان
دهستی کردووه به وانه ووتنه وه له خانه قای (مهحوی) که تا نیستاش
به رده وامه له سهری . له نه جامدا گه لئ مهلای پی گه یان دووه ، که وانه
نه لیه وه له کوردستانی عیراق و ئیران . ههر وه ها گه لئ ناوچی کوردستان
گه زاوه ، وه زور له ئیران ماوه ته وه . له زهمانی نینگلین دهر به دهر کراوه بو

(سەردەشت) و گەلێ فەرمانی گەورە ی بینووە لە زەمانی شەییخ (محمود) و
 پێشەوا (قازی محمد) دا . دیسان شارەزایی بەکی زۆر تەواوو پەسەندی هەیه
 لە زەمانی بیگانه دا ، هەلبەست و نووسینی پێ بلاو کردووتەووە وە کو زەمانی
 ٤٠٠٠ بێ و تورکی و فارسی . ئەو بەرھەمانە ی بە ٤٠٠٠ بێ نووسیویەتی وە کو :
 (عقائد الرحمانیة) وە (تحسین البیانیة) وە (شرح علی العقائد الرحمانیة)
 وە هەندێ بەرھەمی تریشی هەیه لە چاپ نەدراوہ . ئەوانە ی کە کوردین
 بریتێە لە نووسین و هۆنراوہ . ئەوا بۆ یە کەم جار دیوانە کە ی پێشکەش بە باخچە ی
 نەدەب ئەکا کە بانگی راپەژێنی نەتەووە کە مانە پزە لە هەلبەستی نیشتمانێ .
 بە پشتیوانی بەزدان نووسینە کانیشی لە چاپ نەدرێت لە ماوہ یە کە ترا . ئەم
 تاکە هەلبەستە ی هەر لە خۆ ی دەئ :

ئیشتیراکی مەزبە تە ی شێمانە بۆ من ناکرێ

کوردی مادەر پاکم و دەرسی ٤٥ یاریکم ٤٥ یە

بسم الله الرحمن الرحيم

پیتی (۱)

باى سه با مژدهى ننگارى پين به تى مهردى خودا
كو وه بن وا جائيزه دابهش نهكا بو رى رى خودا (۱)
جوتى شمشيرى مجوههر پيشكهشى نه م به ننده به
با بكان تن له جان و جان له سينه م دا جودا
كن به تيرى تيرى بهر كهوت جهرگى پاره پاره بوو
رووى زهوى پز بوو له خوئين و ناسمانيش مهوج نهدا
خو به خوئينى (احمدى) دل خوش نهكا شمرو به زيد (۲)
كن به شين و كن به شايى سهيرى كهن به هرى خودا
مهسخه رى نالى نه بهى رۇژيكى رهش بوو بو به زيد
مل كه چى نه مرى تىلاهى ماوه (نه سه د) يا خودا

« ۱ » خودا : ريگاي راست .

« ۲ » شمرو : كوژه رى جهزرتى (حسين) ه .

« پينج خسته كى له سه ر دوو شعري فارسى »

بو فراقى له بى يارم دلى من هاته نيدا

ووتى جانا نيه چاره ي غمى جهرگم به خودا

كه و كه بى به ختى ره قيمم له سه ما شوعله نهدا

نه بر ميبارد من ميشوم از يار جدا

من جدا گريه كنم ابر جدا يار جدا

سهرزه نشتم مه که نهی پیری خیره د مهردی خدا
فایقه ماچی ده می حکمه نه نهر بایی هودا
تاجی عه شقم له سهرایه نی به باکم نه به دا

در دلم بود که هرگز نشوم از تو جدا
چکنم چاره ندارم که خدا کرد خدا

(بارک الله) نهی قه ناعت بوویه ویلاشم وهما
چه پسی نهفت کردوه کردت هه وو دهر دم وهما
دوشمنم کوپرو کهزه بو بیستن و بیینی حق
نایفرؤشم عزیزتم بو گیتی یه کی بین وه فها
فایده ی پاره چیه وا بوویه قاروونی جهان
ناوی به د ناوت نه بین روژی حیاو شهرت نهما
خوی له دز شاردؤته وه حورمهت بلنی با دهر که وی
کهس به پولنی نایه وی بیتن بکا سه یرو صه فا
لیده ته پل و دهف و هره نه م کوژه یه بو شیخی به
ریشه کهت داهینه زاهید بین بکه ره قص و سه ما
تو بلنی بیتن کونین پیاویکی باشی تیا بین
دهس به هر کوندا نه که م ماریکی تیا به بز جه فا
ده عوت و سهیرانه (نه سعده) لنی حه رانه کاکه لنی
عومری شیرینم به تالی چوو له گه ل جه ورو جه فا

رەنگى غەمبارىم وەرەم بوو وا لە رەنگى بەى ئەكا
ناھو نالەى حسرەتم جاننا لە نالەى ئەى ئەكا
دەنگى تارو عودەكەت رىشەى دلى ھىتامە دەر
بۇ زەفانى عوشەرەتت چاوم لە جامى مەى ئەكا
نەى خەبە ژۇر دەستى كەس نىشى نەپنى دولبەرەم
شەربەتى دوژمن بزانە ھەر لە زەھرى خەى ئەكا
بۇ سىياسەت گوى مەدە ئەم لا درۆ ئەو لا درۆ
ھەر دو لا ھەر وا درۆبە دل بە چى تۆخەى ئەكا
جامى جەم دەست ناكەوى (ئەسەد) خەيالى چى ئەكەى
قوژ بە سەر ئەو موفايسەى فەكرى كۆزىنى مەى ئەكا .

— ۱۹۴۵ ز —

بلى ئەى دل بە نەفست روو لە قاپى وازى رەحمەت كا
بە بى ھوودە چووە ژىنى بەسە تا كەى دەنائەت كا
گەبى عومرى بە ھەفتا بوو بە مامەى مووسپى شەرمى
چلو چۆبى ھەتاكەى عىزەتى بىت و قەناعەت كا
لە بازارى درۆ دەر چى لە گۆشەى مەعرىفەت رۆچى
لە چەوت و لارى لادات و دەمو دەستى سەلامەت كا
خەيا لەو مېزەرەت كە ! (مېنېرت) كەردۆتە مەبىخانە
لە بەرگى زانىارى بەس دلى پىست فەساقەت كا
بەنا ئەمنى لە ژوورى ئەمەدا عالم مەشەپۆبە
دە با نەفست سەنك بى روو لە مېجرابى سەعادەت كا

له دهستی دهر نهکا فرصت ههتا ماوه نه تو پاوه
چروکی و پیسو به د ناوی له خوق لاده سه خاوت کا
نه بیتسه خادمی گیتی وهره نه ججا به جان و دل
بلن (نهسه دا) به نهفست روو له دهر گانه ی شه فاعهت کا

— ۱۹۴۰ ز —

دوشمنم بوئن به تو لسه راوی جهرگو و دل نهکا
نه ی خوايه بیکره یوکاری واسهر چل نهکا
سه بری نهو ناکهس به چهی په تیاره یهی بی حورمه ته
دل وه کو بولبول هه همیشه پاسه وانی گول نهکا
شکوه بی حاله که برده خزمه تی له یلا ووتی :
عاشقی دپوانه که ی لهه جوره تووله سل نهکا
نه غمه خوانی بوو به هوی وه ستانی روحی ره وان
نیکه کنی هه ولی نهمانی جهز ره تی بولبول نهکا
تی چریکینه به قوربانی دهمت بی دیده کهم
روسی شیرینم له گهل تو نه چل و نهو چل نهکا
تو له گهل گول من له گهل دلداره که ی بی وینه کهم
نهم دوو روحه شانکاری په رچه می سومبول نهکا
چووله دهس چاوم له بهر هیجرانی یار نهی (نهسه دا)
نهو چی دهر بهست چاوی تو یه چاوه که ی پز کل نهکا

— ۱۹۶۸ ز —

خوا که رشتی چاوی له یسلا نیکه بو کل کار نهکا
 نایه وی ده نگم ده ری برزانی سورمه دار نهکا
 تو که هاتی دل نه بی وون بی له من مهنی مه که
 روژ که وه ختی هاته دهر شهونم له نه رزا بار نهکا
 رومه تی روژت له گهل لیوی شهوم ری ناکه وی
 خووا که ریکی خا به جارئ بی دلی نه غیار نهکا
 شهو له نوپزا بووم و دهر کهوت سینه کهی نوپزم برا
 روژی پا که نازه وایه نوپزی شهو کهی کار نهکا
 دل بلووره واشکا نه مزو به دوس بهردی ره قیب
 کهی نیکه (نه سهد) هیوای بینین و یاری یار نهکا ۱۹۴۳ ز

عه شقی رووته قهستی کوشتهی باوک و نه ولاد نهکا
 کون نه گانه بیستوون و روو سپی فه رهاد نهکا
 تانه رین نهی بارک الله ده شتی بی پایانی عه شق
 تیا هه موو چه برانه عالم خاتری ناشاد نهکا
 سهد هه زارهن پادشاهی کرده دهر ری شو گه دا
 دل برینه داری نهوانه ناله وو فه ریاد نهکا
 نهی فه لاتوونی زه مانه حال زان چاره ساز
 بیته بوم شاها ده وایه زامی سینهم چاد نهکا
 دهردی (نه سهد) دهردی یاره موشکلکیکی زه حمه ته
 دوس بیدا یا خو نه دا ژینم برا بهر باد نهکا

رۆزى نالە با بۇين ئەمىرۇ بە شىرىنى برا
 دەس لە دەست و دەم لە دەم بىن كارى خۇمانە كرا
 با نەزرىگىن جام ئەلنى لەم - ئالە بشكىم چاكتە
 بوومە بەندى عالەم و قوم لە ناوانا ززا
 بەسىمەتى گىمانى برا تا كەى بە ناكامى ژيان
 رۆزى نازادى گەلە . گەل وا ھەموو نازا كرا
 يا عزيزي ما سمعت قول جن في الدجا
 دواى شەزى ئەيلول ووتى : ئەم وە - حشيانە كەر كرا
 دل گزوى جي گرتووه (ئەسەد) ئەوا شىوہ نىەتى
 ەشقى رووتە كەوتە سىنەم چل چرايى ھەل كرا

— ۱۹۴۰ ز —

بە نىمىدادم كەوہ پىرى بۇ خارا
 منم بىن كەس لە ناو جانى لە شارا
 لە پىشوو دا فەراعين بەك دوويە بوو
 تەمىستانكە ھەموو نەمر وودى نارە
 ئەوى فتوا بە ناھقى نەداتىن
 وەكو مەنصور ئەوا ئەيكەن بە دارا
 سەرى خۇم ھەل گىرم ئەچمە كەزو كىو
 لە ھەر لا بىن ئەبىم خۇ پز لە خارا

مەكە
 بار ئەكا
 بۆيۇم بزا
 ئەكا
 ۱۹۴۳ ز
 كا
 كا
 ەشق
 كا
 گەدا
 كا
 از
 كا
 ھمەتە
 كا
 ز

خوا (ئەسەد) پياربۇزە لە نەفس و
دەمو دەستى دەرو ناوانى شارا

— ۱۹۷۰ ز —

..... چرامان ھەلەكرا
ھوكمى زاتى كورد لە بەغدا ئەم شەوھە ئىعلان كرا
ئەى مەلای بەرزان بۆى يۇ دلتىرى و صەبرە كەت
وارماندەت ئېلى غەربى كەركەلىش جەرگى بۆا
با ئەمىنى پىماوى خاتىن ھەر بۆپىن خويىن بۆان
مژدە بى نازادى كوردە ئەم كەلە بۆتەن بە گۆل
ھەلپەزىنە تىرو مەى دوشمن ھەناوى لى بۆا
پارەسىن و پىماو كوژە پەردەى ھەباو شەرمى دزا
چاو كزو سەر شوژە كانه تىستە دىتە بىريان
موفتى مالى عالم گىمانىش بە خۆزايى مرا
سەررەت و سامازو قەصرى كاسى و مىراتى بە
يا، بە لوولەى چواردە خۆرو بۆنەو كۆمەل كرا
نانو دەرزى بەن بە جاسوسىش بۆپىن ئەو سەگە
شوكرى ھەق بۆ (ئەسەد) ە زالم ھەموو بارى خرا

لە دەشتى غوربەتا تاك رەفقیكى ژبانم كوا ؟
نەماوو دل برىنارم خوا نارامى جانم كوا ؟

به نووکی تیری موژگانه که والایه کونی سینهم
له بۆ تیماری نهم چه کیمی حال زانم کوا ؟

نههر بمشون له خوینی شیری نه برۆی نه و بهری شیوه
له کاتی مه حشرای گیانه نیشانه بۆ نیمانم کوا ؟
سبهیتی فبهره کهم بهرنه گوزهرگاهی چه بیمانم
به سهرما با بچن تاکو بزانی باکی گیانم کوا ؟

نهزانی مه ییل مه عشووقه له بۆ عاشق نییه (نهسه دد)
بلییم چی غهیری نهم دهرده برا دهردی جیهانم کوا

— ۱۹۴۱ ز —

« شهیری سهرا »

بۆ غیلاجی دهردی نیمه کوا دهوا
ههر به نیشال نهم گهله کهوته چهوا
خۆی به ژیر دایه قهلهم نهو جانی به
وه عدهکانی چی لیهات بوو به ههوا
بۆ سهروکی، (چهوره) کهی لایهق بووه
چهرمی نیستر نه بووه بیکه یته کهوا
تاکو نه مریتین هیوای چاوانی به
کویر وه کهو نیمه زه لیل و بچن نهوا

پیر نعلی : باوژ به دهنگی کهر نی به !

به عنی تینگلین لئ بـدا سازو نهـوا

نهو کهسهی باوژ به جاسوسانی به

بئ دهوایه دهردی (نهسهه د) بئ دهوا

— ۱۹۳۰ ز —

(چوارین)

وهفا بوچی وهفاتی کرد نهما ناوی له ناوانا

وهکو بووکی براو رۆبی نهما باوی له باوانا

نهمه نارده مهلا تیر به بهنا نهمی بهسه نهمی

تکا قهترهی حهیاو شهـرمـت نهـما ناوی له چاوانا

زۆر کهزهت رهـحمـت له دل رووی تی نهکا

میش به پێدا دێته سهـر گوی تی نهکا

یار نهوا رۆبی نهجهل حازر بووه

شوینی شابی شیوهنی پئی تی نهکا

دوو (۱۰) و (۲۰) بیستیکه یارم (ادعای) چوارده نهکا

راسته چواردهی نهو نعلی بیست و شەش و چوارده نهکا

پیتی - ب -

باغەكەم بىن گول بووە گريانمە وەك عەندەليب
زامى دل ويرانە وا رحمن به حالم كه طەيب
چاوەكەم بىن تو بەھارم دوايى كاتى پاييزە
سا ، وەرە عومرم به با ئەزوا حەيب
شوخ و شەنگ و نازكى لايەق بووە بۇ شەئى تۇ
بۇيە سجدەت بۇ ئەبات موفتى لە گەل قازى و نەقيب
عالمىن سووتاوى تيشكى رۇزى رووى پاكي تەتۇن
(ئەسەد) ى پەروا ئەماوہ دوور لە روخسارتە حەيب

— ۱۹۴۰ ز —

[پ] پیتی

پيشەنى كەر بىن قەتارى وا لە قوزدا گويچكە تەپ
خاوەنى داماوەتن بىن رەونەق و بىن گالت و گەپ
هەورى غەم كەوتە سەما بارانى ميجنەت بۇ زەوى
قوز بە سەر خاكي وەتەن تىي بەر بووە جاني بە قەپ
بانگوشم دەس ناكەوى خانو رماو و بىن كەسم
راستى دەستم بوو شكا بىن كەلكە يا بە دەستى چەپ

— ۱۵ —

باوہڑم وایہ کہ نہ حس و نہ گبہ تی عیراقی گرت
بی موبالاتی لہ دین و زالمی ٹینسانی چہپ
یہک ہزارر نو سہ دو ہفتایہ (نہ سہ د) دل بہ غم
تہوقہ ناکم دەستی جانی پیمسہ پنجهو ناوی لہپ

— ۱۹۷۰ ز —

« پیتی ت »

(السلام) نہی دولہرا روحم فیدات
دل نہزانی زور دەمیکہ وا لہ لات
لات و بی مایہو فقیرو قوز بہ سہر
چاوه زئی لوظفیکتہ بیکہ خہلات
سجدہ یو رووت با بہرن زوو لامہدہ
نو پڑی تاریکی نہ کەن وا روژ ھہلات
بہردی بن پیت لازمہ یو پادشا
بیکہ نہ تاج و بکە ونہ خاککی پات
بہس بکە خہندہ بہ حالی من رەقیب
حالی عالم عارضیکہ بی سوبات
نابینی خہلکی سوباتیکی نیسہ ؛
ھەر وہ کو تاسی ھمام دەوران نہکات

چونکه رویی عالمی راست و دروست

بمره (نهسهده) تا زووه بیدنگی و مات

— ۱۹۶۰ ز —

نازاری مهده دل به دهمی غونچه بی زامت

چون دیله وها نیسته به دم دانایی دامت

عاشق هموو ووستاوه له سجدهی خهمی نه برؤت

تا شوعله نه دا قامی قیامت به قیامت

بؤ کووشتنی من تیری موژه و لهشکری گیسوت

هاتوونه چه من مل که چه بؤ نیسته که لامت

بهو خوره که نیواره له یاقوتی له بی دا

رووناکه (افق) پؤلی مه له که هاته سه لامت

شہت بی به مه بی سه فقی سه ما بیکمه پیاله

مهیلی نه که من غهیری دهم و دیدی بامت

جو رمی چی به وا (نهسهده) ی بیچاره به قوربان

مه نی نه که می نه مزؤ له له بو گردنی جامت

— ۱۹۳۷ ز —

نه می خودا و اما مه وه مه نی ووسی خاکه پاکه که ت

بین نسبی زیاره تی (شبکی) شاهه چاکه که ت

با هتا رۆژی چه شر چاوی تهریقی دا بنهم
وا به سهر سه ر ناگه مه فه خری کوره ی نه فلا که که ت
عالمی سزو خه فیسانی نه تو چی من بدم
ناره زوو مهندی نمیکی به حری نه نواره که ت
ته ختمه توونی مه دینه پادشاهیم کولخه نی
پیم بیه خشه تۆزو گهردی خاکی عه بهر نا که که ت
که ی (ماؤث) بوو به سه گ دهر یا هتا ریگم نه بی
بجه مه خاکی مه رقه دی پاکی (محمد) ناوه که ت
(نه سه هدا) بیزه زبانت به سه یه تی تهرکی نه ده ب
نایه تی (لا تقنوا) بن دافعی غم نامه که ت

— ۱۹۶۰ ز —

نه مکوژی له یلا به عیشوه و چاری مه ست
ماری زولفی گهردی مه جنونی گه ست
نه و که مه یلی کوشتنی نیمه ی نه بوو
بۆبه دوشمن دوو دهستی مه فتونی به ست
دیاره فکری زور خراپه و ناره چه ت
گرزو مۆنه وا له پز پشینی به ست

— ۱۸ —

چونکہ خەسرەو بىن ئەدەب نامەى دژى
عەيشى شىرىنى بە تالى چوو لە دەست
تا نەمردووى تۆبە کە ئەى (ئەسەدا)
رووالە شەرى (مصطفى) کە بىرە بەست

— ۱۹۷۰ ز —

هەستە باوانم وەتەن بى پۆشەو بەرگى رەشت
وا بگرىبە چاوە کەم بىتە دەرى خوینى گەشت
سەر لە قوژ نى بۆ نەمانى رۆلە کانى بى غەشت

قەت نەبوو گەنجى نەبىنى بى پشوو رۆژى رەشت
لەت لەتە جەرگ و دلم بۆ جوانە مەرگانى دایر
قوژ نەپوئ بۆ کەساسى رۆلە کانى نىرە شىر
پى نەگەییو تەکو ئىستا وەك ئەمانە شىرى نىر

خۆلە خوم نى ئەى وەتەن بىنیتەو رۆژى رەشت
ئەى وەتەن سالى نەبوو يەك دەفە رۆژت رەش نەبى
گەردنى گەنجانى تۆ رەنگىن بە خوینى گەش نەبى
مال و مولكى ئەم گەلە دايم وەها بەش بەش نەبى
شىنى ئەیلولت بکەم يا تۆزدەبى مانگى شەست
بۆ رژانى خوینى جەرگى زابى لاوانى كورد

بۇ پۇرانی رۇشنايى بىلبىلەي چاوانى كورد
 واجبه بۇ تەزىبەي كوژراوه كەي باوانى كورد
 گيانى من شىنئى بىكەي (تارىخ) بىنوسىنئى بە شت
 عىزىزە تم) بوو چوو لە دەس رۇيى (محمد) ناوہ كە
 شىنى (خير الله) ئە كەم ھەم (مصطفى خوشناو) ە كە
 رۇلەيى بىن باوكە ھاوارى بىە ئەي باوہ كە
 بمره (تەسەدە) ھەم دىسان بىنئىتەوہ رۇژى رەشت

— ۱۹۴۷ ز —

[پىنج بەندى لە سەر غەزە لىكى فارسى ھەزرەتى مولانا]

[خالدى نقشبندى]

شىن و واوہ يلايە وا ئاسارى مەحشەر بوو بە راست
 لا بە مەي ئەي ساڧيا بىشكىتە شووشەي دەستى راست
 چىم لە دەنگى تارو عودە نامەوى ئاوازي راست
 « جاى جانا انست اينجا مايەي جانم كوچا است
 منزلى سلطانى خوبا انست سلطانم كچا است »

وون بوو لەو ساوہ لەيلم شىنئە ئىشم باوہ كەرۇ
 غەم بە سەرما ھاتە بارش مامەوہ بىن رەنگ و بۇ

— ۲۰ —

حاله کم بهد حالی به پهنیاره بوومو ره نه جزو...

« همچو مجنون کوه هامون میسزدم بهراو

سو به سو میجویه مش اما نمیدانم کوجا است »

لاده لیم نهی زاهیدا مه گره به هانه و گیرو دار

کویره کوژراوم مه که نهی زالمه ی دل بهردو دار

هوسه لهی وه عزم نی به نهم ماوه خو صه برو قهرار

« اشکبارم بن قرارم دردمندو دلفگار

(قره العین) م کوجا نارامی جانانم کوجا است »

بو مژینی غونچه به دیوانه یی هاتوومه خول

نه چمه باغی مونکیران و نه بمه یاری قهومی قول

عهبو عارم لئ بکه بین نرخیه دون و لات و گول

« بلبلی فصل خزانم واله و شیدای گل

ای دریغا نوگلی گلزاری رضوانم کوجا است »

چونکه مهستی چاوی توّم جانا هتا کو مردنم

روور له میجرای برؤت خو زه حمه ته دهر بردنم

باخهوانی باخی تووم ناحقه دهر کردنم

« قمری بیچاره ام توفی وفا در گردنم

هر طرف کو کوزنان سرخرمانم کوجا است »

(نه سهدا) زارو نحیف و چهره زهردم وهك هیلال

نی به شت

ی رهشت

ز

مولانا

کوجا است

کجا است

دووی نهجهل کهوتم نهما دهر چوو خه یالی زولفو و خال
مهروه کو فهرموویه شیخیم با نه کهم بیری ویصال
(خالدا) خاطر زخوبانی جهان دارد ملال
دل ربایی نازنینم ناری بستانم کوجا است

— ۱۹۶۰ ز

پیتی - ج -

سهده حریف نه مژؤ نی به نهی ماوه تن ساسخی ره وواج
پاره پاره ن عالمی بو پاره به کی عه بی ساج
دهنگی زدر نه هلی معانی خسته گورگه میشه وه
زهر پهروستانی ولایت نابزؤ بی سینه باج
نهو (رهزا) سووکهی که دویننی پادشاهی تیوه بوو
تیسته روو ترشو گه دا وا مایه وه بین تهخت و تاج
کئی نیکاحی کرد ژنی میرد دارو دنیای فاحیشه
پیاوی میری (مرتکب) مردن نه بین چی بین عیلاج
نیشی خالق (نهسه دا) بو کهس تهواوی جهل نه بوو
پیاوی دوونی کرده شاهو پیاوی دانا بین ره وواج

— ۱۹۴۱ ز —

پیتی [چ]

دولبهری من دم له دم ناوی دهمی نهغیاره بۆچ
پیس نهکا نهو غونچهیهی نهشکوفتهیهی سهرداره بۆچ
کۆمهلی عاشق نهفوتیتین به ناری فیرقهتی
بۆ دهماغی دوشمنی تیمه بلئی نهم ناره بۆچ
نهلی دانا دهوری رۆبی رۆژی نا نههلانه وا
بۆ زهزه هاتونه زهزه لهم گیتییهی بی باره بۆچ
حورمهت و علم و شهرهف باوی له ناوانا نهما
وهعزی چی واعیز نهدا بردی حهییای نهم شاره بۆچ
نهی به پهن بی سهرسهری وهك وهعزه کت کردوو به پهن
ناپهسن لۆقهت نهکرد ناپیم بلئی نهم غاره بۆچ
قیمهت و سوودی نیسه گوفتارو علمی بی عهمل
هر قهناعهت پادشایه ناکهسی بۆ پاره بۆچ
تۆ که مردی (نهسهدهدا) با گهنجی فاروونت بین
خاوهنی کفنیکی رووتی نیکه نهم بهدکاره بۆچ

— ۱۹۷۰ ز

پیتی [ح]

وا ته بئ جارئ بیینی رۆژی رووناکی فـهـلاح
پژ به دل توخه ی بلنی ؛ ؛ دۆزیمه وه رینگه ی نه جاح
شادمانی بو گه لیکه خاوه نی عـلـم و نه ده ب
نهك بهر ه لای ، بئ حه یا ، بئ مه زه ه ب و نه هلی موباح
شه مشمه کویره نه بئ کئی ته بئ رۆژی نه وئ
راپه ژه نووستن به سه فه جری هه موو (قد کان لاح)
ته و ژبانهی خادیمی بئ ، تف له چاره ی بئ نه بئ
ژبئی نازادی وه ره گیانی برا مه ییده سه ماح
دهس به کۆشی دوشمنا (نه سه ه د) نه که ی بئ هووده به
مه خله تی ئیکه نه وه س به و خائینانه بو نه جاح

— ۱۹۵۲ ز —

پیتی « خ »

وا نه زانم تاکو نه مر م ههر نه خۆم زوخاوو ئاخ
شهرتی کردووو چه رخی به د بیدا به من ههر دهر دو داخ
شوگری بئ قهصری نه که م نه و کو قهصورم بیته سه ر
روو له ناکهس وه ره ئه گیزم نه بجه پیاوت دهشت و شاخ

— ۲۴ —

تهرکي عالم بۆ نه کهم نه فرته له حالی من نه کهن
 عالمی ههستی سهراسیمهن به بی که یف و ده ماخ
 بن ملاح نه م کشتهیه تا کهی له گیزاوا نه بین
 وهیشومهی شوومی زمانه ووشک نهکا بیستان و باخ
 دوو کهلی دل ناھی سینه بوونه خزمم دایما
 زامی جهرگم (نهسه ۱۵۴۸) لازمیقی نالین و ناخ

— ۱۹۵۹ ز —

[د] پیتی

نیزاعیتکم هه به جاننا له گهل دل بین که مالی کرد
 منی تووشی غه می عهشق و زروفیکمی به تالی کرد
 گههی نه مکانه مه جوس و ده منی ناواری بی شاران
 به خوزایی منی سووک و که نه هفت و بین جه مالی کرد
 به (با) چوو عومری شیرینم ، به ناخوشی هه موو ژینم
 له بن باری سیاسیدا ، منی تووشی جه مالی کرد
 نه بۆ (خۆم) و نه بۆ (قهوم) و نه بۆ (قیلم) نه بوو قهولی
 ووتاری پیسی بیگانه منی بهم جوره حالی کرد
 خوو اگرتوو درۆزن تو له بازاری سیاسی چی ؟؟
 وه کو (بابا) به حمله عالهمت قیری ده لالی کرد

خەزىنەنى زانىمى دا بە خەرموھىنەرى نەزائىت

لە علم و مەعرفەت پەردەى دەرونت پۇچو خالى کرد

فەلەك ؛ رەحمى نەبوو تاكو بكا لوظفنىكى بۇ ئىمە

گەلىن تووشى دەسى بىسى رەقىبانى گەمالى کرد

لە مىزانى ئەدەب وەزنى ئەماو شىعەرە كەى (ئەسەد)

وەكو سەر خۇشى بەد مەستە ووتارى ترش و تالى کرد

— ۱۹۶۸ ز —

تالەم وەك (جەد) نەبوو ئەستېرە كەم بىتن بە (جەد)

دەستى كورتم (مەد) نەبوو وەك خەرفى عىللە بى بە (مەد)

رئى خراپىم بۇ نەگىرا بچمە رىزى عاشقان

دەركى عەيش و عوشرەتم لى داخراوہ بوو بە (سەد)

يار لە راوى (كەو) كەوى بوو من لە گەل غەمدا كەوى

ئەو شەوى بۇ بوو بە رۇژو م كە رۇژم بوو بە (بەد)

چاكى لى ھەل كەردووە مەحبوبە سىنەم (چاك) نەكا

يا رەبى پىرۇزى بى خوتنى دلى داوہ لە (خەد)

جەلقە جەلقەى جەرگە و سى داوہ لە موژگانى رەشى

مەزبەجە شوپى نەما كوشتارە كەى دەر چوو لە (جەد)

تا رەقىم بى لە دىوانا قسەم ناچىتە سەر

ئەو ووتەى لا رەد دەبە من كە ووتارم بوو بە (رەد)

گوئز به گومهز دا مه كه (نهسهده) قسهت بن قيمهته
هر دمه پيساوئ له نساوايه هه موو وا بوو به (بهده)

— ۱۹۵۷ ز —

ياره بي نهى دل به پهن بي وهك منت كردوو به پهن
ئابرووم زوو زوو نه بهيت و خوت نه كهى گوبا به رهند
عاشقيت ريسوايى به بو من فه قير و قوز به سه ر
نهم چلو چۆيهت به سه شيت و سه فهى تاكو چهند
چاوى مهست و شيرى نه برؤ بهك له بهك جادوو ترن
سيحرى دهستهى زولفه كانى دل نه خانه ناو كه مه ند
سهبرى رهبازى مه كه ن ياره جليد بازى نه كا
نايى نهو سواره دئ به ستويه قولى بازو به اند
خادىمى بهر دهرك و بانك (نهسهده) ي بن چاره به
رووى گرژم تن مه كه به هرى خوا قوربان نه وه ند

— ۱۹۵۲ ز —

« وهلامى نامه به كى شيخ لطيفى شيخ محمودى نهمر »

دل له زيندانى غه ما بوو نامه كهت رزگارى كرد
بوو به مهرهم زامى جهرگو سينه كهى تيمارى كرد

بۇ مۇزىنى غەنچەبى لېتوت سەراسەر بوومە دەم
 مل شكاوہ بۇنى زەرفو كاغەزى دلداری كرد
 سروہى رحمت كہ جوؤلا ھەورى تالى داپە بەر
 باعنى طہبعم ھاتە جیلوہ تۆزى ھەسرەت بارى كرد
 گول چىيە ؟ بولبول چىيە ؟ شەمەى چى پەروانە چى ؟
 موبتەلا بوو دل بە ەشەقت عاشقى دلداری كرد
 ھەر بڑى ئەولادى ھەيدەر يادى دېرینت ئەكەيت
 راستە دل ناوئەبە بۇ دل كەبىرى يارى كرد
 تۆ (لطيف) ى شاخو داخو من بە دەردە داخو ە
 تۆ دلت شایى ئەوئ من ھەپسە مەبىلى غارى كرد
 ۋەك خەرەك لۆكەى ووجودم با ئەدا چەرخى فەلەك
 ناقو تەنیا (ئەسەد) ە ریسواى كوچەى شارى كرد
 — ۱۹۶۹ ز —

ۋا بزائم تا قیامت ھەر ئەچچۆم داخو دەرد
 گە لە بەندیخانەدا ، گاهى لە دەشت و شاخو بەرد
 بۇ سیاست دەم ئەبەم زەھرئیکە دیتە ناو دەمم
 تەرکی كە ئەم باسە پيسە دوشمنە بۇ پیاوی مەرد
 خوئندەوارى زۆرگراڤە ئەوكو كاغەز نووسە بەس
 پاکی و دینداری یەو شەرم و ھەیا بى تۆزو گەرد

دهس له عه شقم بهر نه دهم تاكو بژيم ناسووده سهر
نهو دلپره ی موپته لایسه هل نه کیشی ناهی سهر د
نهو کو من ملوئنه ها که وتن له بن خاکا رزین
قوژ به سهر (نه سهد) نه بوو پیاوئ بی بی داخو دهر د

— ۱۹۴۱ ز —

پیتی [ر]

گهر دوشي گهر دوو که تا که ی نه ده ی جه ورو جه خار
نه ی چنی جه رگو و دلپش نه گری له عالم گپرو دار
سهر سه ری و چه وری جه پانت کرده نوخته ی (انتخاب)
زانیارت شپت و شهیدا کردته په ندی رۆزگار
چیت به فیرده وس و نیظامی و سه عدی عه للامه نه کرد
چاوه ژئی ناتیکی (جو) ن نیسته ش له بن سه نگی مه زار
کانی گه وه هر که ی به که ر نه دراوه تن تا پیم بلنی :
نه سپی چاکت شه ل نه کرد دايم له بن کورتان و بار
جه رگی خه سره و دهر نه هینی تو به شیر و یه ی کوژی
چاوی رۆسته م کویر نه که ی زؤرا به یا نه سفه ندیار
بیمه سهر باسی و هفا ، په رده حیجایش لا بدهم
وهك حه یا یو فاجیشه نادر بووه نه مـ ژؤ له شار

— ۲۹ —

داری کرد

باری کرد

دلداري کرد

باری کرد

بلی غاری کرد

ی شاری کرد

۱۹۰ ز —

د

بهرد

دوم

مهرد

بهس

گهر د

چى بدا (ئەسەد) بەيانى دەردى بىن دەرمانى دل
بۇ مەلا قەت نەى بوو بەجرى وەرەم وىل و شىعار

— ۱۹۴۴ ز —

نەى نەفسى سەتەم دىدە وەى خادىمى ئەغيار
نەى پىرى غلام پارە وەى مەدەنى ئەكبار

كوانى ؟ زەوى بەك بشكىن لە بن پەنجەبى پىتسا
يا كىو و كەزى بەرزى بە قەد قامەتى ئەغراو

بۇ عەيب و سزا حازرى وەك گولەى بۆنەو
بىن مەعرفەت و علم و ئەدەب مەجرەنى ئەشرار

ھەر بەك لە رووا كۆلكە نەبى و غاندى سىياسىن
ئىنجا بە عەمەل مرتكب و پىس و بەد ئەتوار

نامەى عەمەلى چاكى ئەگەر پىتە ژمارە
« يەحرف قاض كەو آنە اظفار »

(ئەسەد) چ بلىن يا بە سەرا قوژ بکە بۆشە
چارى ئەمە ناپىن بە ۱۹۴۰ — وو عالمى ئەنوار

— ۱۹۵۰ ز —

كۆترى دل بوو بە دەم تىرى موژەى يارى عىيار
زەحمەتە رزگارى بىن لەم تىرە تىژەى دەم بە نار

چنگلی بازی قهزا که وتۆته جه رنگم (الوداع)
 کوا (نهره ستو) بۆ خووای تیماری کازامی هه ژار
 مه عه رضی یارو گوله کردم له گه ل بولبول گره و
 نهو له سهر نه غمه ی جهزین و من له سهر دلخوازی یار
 غونچه بینی لیوی یارم وا له گۆ چوو هه لوه ری
 چاکی دانا پیری دل مهرجی به نالین و به زار
 وا ره فیقم (نهسه دا) په روانه به هاو قهوله
 نهو به سووتن چی به شه مع و من له دهوری کولمی یار

— ۱۹۴۶ ز —

ههسته نهی بادی سه با خیرا بۆ وینهی ته ته
 جهژنه په پروزه بکه له و یاره وا که وتۆته دهر
 تیر و پۆ بمره ده می تا مهستی غونچهی گول نه بی
 رۆژو شهو دوعا بکه با تاجی شاهی کانه سه
 سهیری که چیم پین نهکا دوشمن له سهر شیخو مهلا
 قییمه تی جانی نی به ؟ چونکه هه مه خوای بانى سهر
 پیرو په زه پو وتم وه ها تابى غه می چه پسیم نی
 با بزه نه جینى دلم نه م حوکه مه خو ناچینه سهر
 چاوی کویره قاچی شهل دهستی له وانیشکا شکا

— ۳۱ —

ل و شیعار

نه کبار

نه تی نه غرار

نه ی نه شرار

و به د نه توار

سه اظفار «

عالمی نه نوار

— ۱۹۰ ز —

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

نه یار

نار

قوژ به دامانا نه کهن هر کوچه کوچه و دهر به دهر
دل شکانی بین هوا زوری هوی مهتو و کی به
ناخری نه رودی به هم قومی عاده قوژ به سهر

نهشکی سوورم بو مزه ی ناشی سینهی خسته دهر
ناهی حسرت ناکمه ریشه ی دلی هینامه دهر
بو گهلا ریژانی عومرم رنگی نالم بوو به بهی
بهختی شوومم بهرگ نه گبت باری به کردوویه بهر
کوا حهبانی نیمه سهیری هم ژبانسه مردنه
دهر کراوو بین کس و مهتوک و رووت و قوژ به سهر
بووینه ژیر پوو کاوو لئ پیژنیکی باوژن
نه حس و نه گلیمه به دايم دل نه خانه پز خه تهر
به سیه تی نهی چه رخی بهد تا که ی به ناکمی بزی
گویره کهت کردووه به شاهو شامت کردوژن به کهر

— ۱۹۴۳ ز —

رهم و وینه گر کهره چه پله ی به گوی لئ نه دا
هه لپه ره زوژناژنت با بی ژنه نی بابای نه میر
نهم ده هولله ی دوری گیتی لئ نه دا تاسهر نی به
روژنی بو میر نهی کوتیت و روژنی بو مامه ی گزیر

— ۱۹۴۰ ز —

دینی شا بوو سهر نهوی کرد (نهسهه دا) قلب الأسد
چون درؤزن بئ سوواته رووی سپی لئ بوو به قیر

— ۱۹۴۰ ز —

[وهرامی نامه‌ی قاضی محمد]

— له سهر ده‌شسته‌وه بؤی ناردووه —

قوت نهئینی خو مه‌لئ ریسوا نه‌بیت و دهر به دهر
نه‌چی به نادئ مونکیران و نه‌بیه یاری پیاوی کهر
بؤ زهمانه نه‌بیه عبیرهت سوورو رهش هه‌لگیره‌وه

خواه‌نی حیکمهت نی‌یه هه‌رگیز به‌خیل و بار نه‌به‌ر
سه‌یری شالیاری بکه (دارا) نه‌زانئ (قاضیا) ؟

بؤ نه‌ما وا مابه‌وه خوئی و گه‌لی بئ تاج و سه‌ر
سهر به‌خو تئ هه‌ل مه‌چؤ « نه‌سکه‌نده‌ری رومی » نه‌لئ :

نه‌ی (نه‌ره‌ستو) چی بکه‌م تا‌کو بژیم بئ ده‌ردئ سهر
بئ وو شاها چه‌ند ملووکئ بئنه‌ کایه باش نه‌ژی

هؤزه‌کەت له‌م گیتی به‌ناسا هه‌موو بئ ده‌ردئ سهر

— ۱۹۴۳ سهر ده‌شت —

نانه‌وئ عه‌زمم به‌حه‌پسو به‌رگی گرتنی جان‌ه‌وه‌ر

شارو دئیه‌اتم بسووتئ گه‌نجی بینه‌ دهر به‌دهر

ههولئى (استقلالى) كوردە چۆتە كەللەى سەرمەوہ
كەلكەلەو خولپايە كە ھىزئى نى بە بيكاته دەر
ھەر ئەين ئەم حوكمە بدرئ سەر بەخۆبى دەس كەوئ
رۆلەبى زەحمەت كېشانى تاجى شاھى كاتە سەر
روورەشى و بىن حورمەتى بۆ ئەو كەسانەى خائىن
ئەى فرۆشن ئەم كەلەى داماوو دىلەى قوز بە سەر
(ئەسەد) ئى يارانەكانى والە كەر كوكان ئەسەر
بىن كەس و بىن مەلجەو داماوون و دل پۆر كەدەر

— ۱۹۴۱ ز —

پىنج خىشتە كى لە سەر غەزەلىكى فارسى — ھەزرەتى
مولانا خالى نەقىش بەندى

بۆ كەساسى نىشتەمانى با بنالئىن بە زار
لاوہكانى بىن ئەوا فەوتا بە كەردەى كەردگار
خوئىن لە چاوم دېتەخوارئ ھەر لە جەورى رۆزگار

« موسمى عىد است ما نومىداز دىدار يار
عالمى در عىش نوش ماو چىشمى اشكبار »

ئەى برا دنيا بە ھەشتى غەيرە بۆ ئېمە سەقەر
وا لە بن بارى غەما كەوتوئىنە دەشتى پۆر خەتەر

— ۳۴ —

قەت نە بوو بۆ ئېنى فرح بۆ ئېمە نەختى سەر بە دەر

« سېنە سوزن دلفروزان كوچه كوچه در بدر

كس مبادا همچومن ناواره از يارد ديار »

قور بېتون ئەى براگەل سەبرى كە بوگىمە پەند

عالمەى سەر بەرز ئەژىن ئېمەىن ئەوا كە وتوینە بەند

هەر لە بۆ تۆبە وەتەن ئۆرم بە دەنگىكى بولەند

« بينواو دلپراز خار غىرىب در دەمنەند

دست بر دل سر بزانو چشم در ره دلفگار »

مىلله تى كورده بە دايم (نەسەدا) وا تووشى دەرد

بى كەس و بى دالدەو مەھتوك و حەپس و رەنگى زەرد

سووچى گشتى هەر نىفاقە هەلئە كېشەن ئاھى سەرد

« (خالدا) گەر نىستى دىوانەو صحرا نورد

تو كجا كابل غزىن خاك قند هار »

— ۱۹۴۲ ز —

پىتى [ز]

بى گەبە نە ئەى سەبا نامەى خصوصى پز لە راز

بەو حەبىبەى بىن نەزىرەى خونچە زارەى دىدە باز

وا لە بەر دەردى فېراقى و خادىمى خاكى دەرى

— ۳۵ —

ناهی حسرت گۆزی غم دەر کی جه نایم بوونه واز
دوور له نهرزی (یثرب) ه عیشم غم و نالانته
شین و گریه پیشه مه چیمه له دهنکی عودو ساز
چونکه حصره گهوهه ری به حری نیلاهی هر له تو
بو هه موو دامای به دانیم نه بیته چاره ساز
(نه سه ده) پیوستی سایه ی رحمی تویه نهی شه فیح
پیم که ره م که غهیری تو مه نوا نی به بو شوینی ناز

— ۱۹۵۶ ز —

پیتی (ژ)

عاشقی یاریکی بلحم بن شعورو گیزو ویز
وا له بن ده سیاره قی بی چه یاو گوئی دریز

خوی به دۆست نیشان نه داتن دوشمنی کوردانه به
چه رده به و ناکه س به چه و میله ت فروش و زور بویز
سهیری بی بارو به د نه تواری و هه موو شکلی بکه
هر ده قیقه ی بو که سی زوژ نا ژ نه و گۆرانی بیژ
ساخوا ره حمی به حالی بیکه س و دامای من
تا وه کو رزگار نه بم له م ریگه به ی هه ورازو لیز
روو له قیله ی (مصطفی) یاره بی (نه سه ده) لانه ده ی
خوم له بیرو خۆت له بیرم دهر نه که ی تالاله تیژ

— ۳۶ —

بانگه‌واز کهن کۆ وه بن یاران به گهل نوێژم بکهن
به لاکو مه‌عفو بم به بۆنه‌ی به‌حری پز ته‌نواری نوێژ

— ۱۹۷۰ ز —

پیتی (س)

دیم له به‌هرگی مردوانا نه‌و نه‌ماه‌یککی که‌ساس
ده‌سته ته‌ژنۆ عاجزو شه‌رمنده‌و بی ده‌نگو باس

نه‌خته نه‌خته چوومه‌لای و پیم وو نوری چاوه‌که‌م
تۆچی و نه‌م حاله‌چی ؛ بۆچی وه‌ها بردووتی تاس

پیمی فه‌رموو من فه‌ریشه‌ته‌ی خوینه‌واریکم فه‌قیر
بی که‌سو و بی مه‌له‌وه‌و داوه‌تن عه‌ینی په‌لاس

پیم وو : ناشی به‌ختی شوومی ئیمه‌یی بی چاره‌بی
هیند سه‌راسیمه‌ و په‌ریشانی له‌ ناو جن و (أناس)

ناری ، ناری ده‌ردی بی ده‌رمانی به‌ نه‌م عاله‌مه
وا له‌ گیناوی به‌لادا به‌ که‌سیفیشه‌و که‌ساس

نایینی بۆتن به‌ شا ، چه‌وره‌ی وولانان و گه‌دا
هانه‌گۆژی قوژ به‌ سه‌ر قانوونی چه‌وت و بی نه‌ساس

کوێوه‌چوو ده‌ریای ته‌ده‌ب بۆ (نه‌سه‌دا) ووشکایی هات
که‌ر که‌سی مابین برا فه‌وتاوی به‌ بیرو حه‌واس

— ۱۹۶۹ ز —

شهرمی عالم بوو به دیل و سواری بوو بی شهرمی پیس
 بۆته (عناق) حورمهت و بی حورمهته گېتی خه بیس
 تو بلئی کونیش وها بوو بی گهلی بی یاره کهم
 غهیری لوتی نهی بووه مهردیکی زیرو هاو جهلیس
 روو پهزه میژوو درویه چاکه بی تیمه بلئی : —
 خوش نی به دل قهت به باسی شاهو میریکی سهلیس
 نوبزه یه بیت و بهیانی حالی نهم خه لقه بکهم
 برده بارانم نه که بن وا نهم خه نه بن دارو لیس
 چاکی نیمه نادره ، چاکی خق و هه لکه برؤ
 به سیه تهره (نه سهه دا) عومری عهزیزت چوو له کیس

— ۱۹۷۰ ز —

پیتی [ش]

له گه ل دهر دو به لالا جوونم له که یف و شادی یا بی بهش
 له زوه دو طاعه تا نیمه بهش سا بهش خودایا بهش
 دروست بو طاعت و نه ما خه جالالت مامو بهد کردار
 ره شی چاره م بکه یاره ب به غونچه ی نه و گولالهی گهش
 به توز و گهردی به بیت مش و مالی قه لبی قه لبم که
 له قاپی ره حمی خوتا منیش تا کو نه بم بی بهش

— ۲۸ —

به ریگی ری رهوانا بمنجه ریگی (مکه) و (بثرب)
له نووری ۴۵ شمتا جیلوه بسینین سینه کم بین غهش
نیلاهی ره حم و لوظقی که به حالی (نه سه د) ی دماو
بیوره لیسم گونا هبارم خوایه رووره شم روورهش

— ۱۹۵۱ ز —

پیتی « غ »

کون به کون دهوران نه کم هادی نه ماوه نهو دریغ
هر مهکانی بوی نه چی شادی نه ماوه نهی دریغ
سهیری چاوو دُن ته کم کویره بینایی بیلیله
ههولنی چاوو بز زور نه دم عادی نه ماوه نهی دریغ
راستی به دس ناکه وی گوی راگره شامو سه هر
سه د حیف غهیری درؤ نادی نه مساوه نهی دریغ
کورده بو بوویه (عنادی) و (عندی) و (لا ادری) تو
هر حه فائق سابه باسی نه ماوه نهی دریغ
مهسه نهلهی زائینی نیمه بوو به دینارو فلوس
پووجه که (نه سه د) گهنم زادی نه ماوه نهی دریغ

— ۱۹۴۸ ز —

پیتی « ف »

ههلهپهزه عیفریته کهم لیده اه دهف
پرچ و قژ داهینه؟ (می) گرتوویه صهف
های و هووی دیوانهکه بو پارهیه
رینگه بی راستی نهما رو بی شهرهف
تهی فرۆشن علمی پاکی (مصطفی) (ص)
بو ژن و مال و منالی وا نهسهف
ناگری کوژایه وه ناگر په رست
ههله کرا نووری خووا بوو به ههدهف
پسه (نهسهده) قهول و فیعلی جه عهفری
سهب کهرو بی نابزه نو بی شهرهف
— ۱۹۷۰ ز —

پیتی (ق)

دهم برینسارم عهزیم ناخوری بوم نانی رهق
موشته ریتیم مه مدهری ئیسقانی رووت و گوشتی چهق
لیت قیرل ناکا خوا بهردی کهم و سهوزهی رزیو
تاو به بامیدا نهکا لئی وون بوه رهفتاری چهق
رامه کیشه دهس له گهز مهید دزه نهختی قوماش
پیری بازاری سبهینی کهن ههیه گوپال و شهق

دادی خۆم هەر وا له دلما داد پرسیتکم نهبوو
 مروه تی داوا نه کهم لیم سوور نه بین دوو چاوی زهق
 میللهت و هیری هه موو گورگه له بۆ پیاوی فهتیر
 رۆژی نه حسه (نه سه هدا) بگره دهس و داوینی حق

پیتی (گ)

دل تۆئی دهسی نهشتهری نیشانه خووا مهرگ
 ههه چه پسی دهسی دولبهری زیشانه خووا مهرگ
 کوا عه هه دو وه فا نه مژۆ له سه ر رووی زه مینا
 هه ر بوغزو چه سه د پیشه ی نیشانه خووا مهرگ
 وا شیخ و مه لا پیر و مرید و شه ه و ده رویش
 به م حاله هه موو سه بیری په ریشانه خووا مهرگ
 نزدیکی نه وه ل نه فخریه و نا که سی میری
 دل بۆ ته وه ره م سینه په ریشانه خووا مهرگ
 سه بیری که هه تا مه ددی نه ظه ر (نه سه ه د) ی غه م بار
 دنیا به مه سه ل خانه بی جاشانه خووا مهرگ

— ۱۹۶۷ ز —

پیتی [ل]

به قوربانی دهمت بم غونچهیی نه کراوهیی سهر چل
له حسره ت لپوه کهی نالت نه و دهردی به جارئ دل
له نهوجی نه طله سا دهنگی فغان و ناله یه نه بیهم
نه لاین شینی گوله ندامه که بولبول وای نه کا بو گورل
نهوی به ختی به دم دوو شهشی هیئا مؤره بی دوشمن
خه یالی خاوه گهر بیکه م و یصالی خاله کهی لا مل
گوژو مه گره عزیزم پیری دل بو فاحیشهی دنیا
دهنی هیمهت مه به لاده له عشقی زنجیانی قول
به دم شیریی برؤی له یلا یه وا جهرگی له ته (نه سهه د)
نیشانهی به ختیار یه که کفنم کردووه گول گول

— ۱۹۳۷ ز —

خووا ره حمی به من که دل برینارم ده خیل
خاوه نم نهفسی خه بیس و پیس و غه ددارم ده خیل
هر چی هه و لم دا له نه وه لدا به کامی دل نه بو
دوایی عومرم که و ته نه مژو چهند گرفتارم ده خیل
هه لکه نن گوژم له ههر لا دهمت نه کاته شیوه نی
نهی خووا بو بوومه وه یلی پیایوی غه ددارم ده خیل

— ۴۲ —

مردوو مردوو گریه و زاری ئەکا بێ قییمەتە
رۆی رۆی کەس ئەما بێ هاودەم و یارم دەخیل
(المان یارب آمان) داماوە (نەسەد) (المان)
ئومەتی ناخز زەمانم بێج و غەددارم دەخیل

— ۱۹۶۹ ز —

« چوار خشته کی »

ئەمی پەناهی بێ کەسان و بۆ هەموو کەس هەر دەلیل
ئەمی دەوایی جەرگی پاره مەرھەمی قەلبی عەلیل
ئەمی حەیبی خالقی عالەم (ترحم) ئەمی خەلیل
تۆ شەفیح و شافیعی من مامەوہ دوورو زەلیل

« السلام » ئەمی مەنبەعی ئەسراری حەق و نووری پاک
« السلام » ئەمی گەوھەری دەریای وەحدەت دوۆی چاک
« السلام » ئەمی خواوەنی میعراج و تاج و مۆری پاک
تۆ شەفیح و شافیعی من مامەوہ دوورو زەلیل

کەمی ئەبێ یارەب بێنم من بە شاھەنشا بیکەمی
تەخت و بەختم ژووری مانگ و زوھرەبی عویا بیکەمی
پەغنی (نەسەد) واصلی زیارەت گەھی طاھا بیکەمی
تۆ وەصیل و واصلی من مامەوہ دوورو زەلیل

بى نوورى چەمەت نوورى نى يە نوورى چەمەم — انم
قوربانى چەم و رىئى چەم و خاكى دەرت بىم
بۇ دەفەى غەم و غۆصەى دل مەكتەبى تويە
بىمپىرە سەرەو دەقتەرى خۆت با نەفەرت بىم
مىجرابى مە تاقى دوو ئەبرۆى كەوانت
تەقدىرى بىكە تاكو ئەبەد سەجدە بەرت بىم
شادە ھەموو كەس لەو چەمەن و رەومئەبى حوسنە
بى مروه تى يە گىيانە ئەمەن دەر بە دەرت بىم
تا كەى بە تەماى جىلوەى تۆ (ئەسەد) ى غەمبار
ئەى نوورى دل م فەرەوو بە قوربانى سەرت بىم

— ۱۹۳۸ ز —

خەيالى خالى موشكىن و نىگامى پەرچەمى يارم
ئەبەخشى دەردى مەجنونى بە ھۆش و كۆشى يىدارم
پەچە لادە وەرە لەيلا بىنە حالى مەفتونت
ھەراسانە ھەموو عالەم لە ناھو نالەو زارم
لە جەورى چەرخى گەردوون و غەم دەردى فېراقى تۆ
ئەبى ھەر چۆل پەرسى بىن لەمەو لا پېشەو كارم
نى يە مەحرەم بە رازو ماجەرا تا بىن بەيانى كەم
ئەوى شاراوەيە تىستا لە پەردەى قەلبى بىمارم

— ۴۵ —

نه‌دهن فتوای قه‌تلی من له حه‌ق بیژی وه‌کو (منصور)

له‌سه‌ر ری‌ی حه‌ق ده‌با بمرم به‌وینه‌ی شاه‌ی سه‌ردارم

له‌نولفه‌ت کنی نه‌لی نینسانه‌ نه‌ی هه‌ی له‌هیچ که‌متر

له‌نيساناناه‌زیزم خۆم نه‌زانم چه‌نید گه‌فتارم

خووا مه‌رگی بده (نه‌سه‌هد) له‌ناو نه‌م وه‌خسه‌تا بزوا

له‌گه‌ل هه‌ر که‌س نه‌بم تانه‌ن نه‌په‌ته‌ دوشمنی کارم

— ۱۹۴۰ ز —

وه‌کو دیوانه‌ شتیواوم ، وه‌کو په‌روانه‌ شووتوام

له‌دووری چاوی جانانه‌ نه‌ما جه‌رگو دل و ناوم

(سوله‌یمهن) هه‌یکه‌لی تاکو هه‌بئ شیوه‌ن نه‌کاتن (جن)

خه‌یالی (دیوه) نه‌روانی سپه‌ینه‌و بیلیمه‌ی چاوم

هه‌صا کون بوو سه‌ری هه‌نایه‌ ده‌ر فه‌وجیکه‌ی مۆرانه

به‌لاشه‌م شاده‌ دوشمن وه‌کو تووله‌ نه‌کا راوم

نه‌که‌ی باوه‌ژ به‌که‌س (نه‌سه‌هد) له‌ناو نه‌م حه‌مه‌ بازانه

فزو قه‌له‌ درۆیه‌ دانراوه‌ بو ته‌له‌و داوم

— ۱۹۵۰ ز —

— « له ئوتىلى سىروان له بهغداد ووتراوه » —

له كونجى بى كه سيدا تىك و تىنيا وا له غارىكم
په ريشانم كه ساس و غم به بارى دوورى يارىكم
له بۇ دنيا گرفتارم به هيچ نوعى به هيچ نابم
دهمى ريسوايى سازان و دهمى كوشتهى عه يارىكم
له بهغدادا له بۇ هر ضى زه يستانى زمستانم
له بن ايتقى په تۇدا كفته كارو ليو به بارىكم
سبهى خاكم به سهر دستم به دامانى كه سى ناگا
به لالا نه مزو به لالا ليم دا ره دووى چاوى عه يارىكم
به عيشوه لاملى دهر خست و ره نكم بوو به ره نكى بهى
له باجى ليوه كهى نالى هيواى بۇسه و كه نارىكم
بريقهى بهرقى سینهى دولبهرم هات و خوا حافىز
نه كه ن لؤمهم له تۆقانن به شى سووتانى جارنىكم
وه كو بولبول له سهر چل تۆبه چى گول بووم ره قىي گول
ووتى : (نه سه د) له چل لاده نه من جه لادى شارنىكم

— ۱۹۶۹ ز —

به ختى شومم بۆته بووم و دادو هم بيدا نه كه م
وا له ويرانهى غما كه وتم سهرم سهودا نه كه م

چاوه کهم دهریابی سووره ناگری دل لیم گه زئی
تا غه و اسی تی نه خهم دانه دوژی په بیدا نه کهم
ویله فیکرم چوو به دووی مه جو و بهدا تا دینه دهر
دهس به شانای عه مبه ینم په رچمی هه ودا نه کهم
موشته ری دوو چاوی کالم باکی ریسواییم نی به
روحه کهم دانا له بهیئی نیکه یو سه ودا نه کهم
دوای نه وه مه فتوونی عیشوهی دوله ری بی وینه کهم
چی له ره نسگی عارضی نه لودهی به خدا نه کهم
تفره ناخوم قهت به جادهی سهر شهرت و قهصرو زهور

هر له دهشتی وهیس داسه د دسته گول په بیدا نه کهم
تو که شیخی عاشقانی لومه بی (نه سه د) مه که
شاو که داو دهر ویش و صوفی نیسته که شهیدا نه کهم

— ۱۹۳۷ ز —

داوینه کانم ههل نه کهم مهردانه چاری دل نه کهم
سه د که زهت با نا بزم چنی دهس له شیشهی مل نه کهم
فکری خهت و خال و روو هم قامه تی دلدارمه
هر وه کو دیوانه که خق تووشی تا هوی سل نه کهم
با به په ندو لومه بی شارم بکه رن باکم چی به
بوومه جوتی بولبول و نه علیمی دهرسی گول نه کهم

— ۴۸ —

گهه وه کو په روانه سووتاوم له دووری کولمی یار
گهه وه کو بولبول به نه غمه نه چل و نه و چل نه کهم
بن حه یابی و شیتی (نه سهه د) با نه لئ گرل چهره کهم
سهیری خزی که بن پشوو مه سنا چاری دل نه کهم

— ۱۹۴۸ ز —

« وهلامی نامه شیخ »

کانی بو یو له به غدا له ته کیهی (خالیدی) نه بی شیخ مه محمود وهلامی
نارد به نامه که حالت چونه ؟ نه میش بهم شپهرانه سکالای دلی
دهر نه بزی ، به شیوه په کی راست و دروست بوی .
شین و گریهی غور بهت و ناله ی دلی زارم نه کهم

ناره زووی جه معیته تی ناو حوجره کهی شارم نه کهم
وا له ته کیهی خالیدی ته نیا له به غدا مامه وه

فکری مینا گهردن و یاقوتی لژیوی یارم نه کهم
مه سهه لهی شه مح و گول نه مژو لیم مه برسه شیخه کهم
تا ده وایی دهردی دووری و پیش و نازارم نه کهم
باسی شوغله و مه سهه لهی کولمی گول نه ندامم مه که ؟

تا تیماری زه خمی کونی چهرگی بیمارم نه کهم

پاسهوانی کۆهی له یاسم باکی زیسواییم نیه
لاله تهعنی بهد زبان و پیسی نهغیارم نهکم
(حمد لله) تۆبههه ی باخم نزیکه بیهته بهر
کۆلی مهینهت دا نه پیم و شوکری سهردارم نهکم
خوایه بۆمان ههر بمینی شاهی کوردانی عهزیز
وا به لوظفی گوهه ربی چاری ئازارم نهکم

— ۱۹۳۸ ز —

له داخی تۆ فهلهك شهرته به كهس جهورو جهفا ناكهم
ههتا نهمرم بزانه زامی پیسی تۆ دهوا ناكهم
دهمیکه تهبعی دوونی تۆ دهنی گرتۆ ته باوهش خۆی
له گهڵ نهه ناکهسی دوونه ته بهد سهیرو سهفا ناکهم
تهموسستیه سولهیمهن بیهته دهس ئیمه گزیر دینی
به تهپل و وه لوه لهی دوورو درۆفکری سهما ناکهم
دهمیکه چاوه پروانم نهی نهجهل بیره سهر چاوم
ههتا تۆ بی میوانم روو له یاری بی وهفا ناکهم
به غهیری تفره (نهسههه) کهس نهبو سوئی بدا پیمان
به حیهلی حیهله چی جانا نهمن رهقصو سهما ناکهم

— ۱۹۳۷ ز —

واسبەينى رۇژى جەژنە دەست بۆسى يار ئەكەم
 خۇ بە قوربانى قەدى شمشادو رووى دلددار ئەكەم
 تۆشى ماچى دەم بەدە فتوای موفتى تو خوا
 تا طەوافى غونچەيى باخ و گول و گولزار ئەكەم
 چاوەكەم قەت لە گریبە زەحمەتە رزگارى بى
 تا نەينى رووى رۇژى شۇخى لەنجەولار ئەكەم
 چاوەزوانى مانگى چوار دەم بەلە بورجى يېتە دەر
 كۆمەلى مەستانە دۆن و غەم لە دل ئاوار ئەكەم
 مورشیدم مەجنونە پیرم حەضرەتى پەروانەيە
 چى لە فیس و جېه و مەمامەي دەستاز ئەكەم
 (نەسەدە) نەزوا غەمى نەختى بە باسى ناوي تۆ
 مەر بمىنى باغى حوسن و قامەتى دلددار ئەكەم

— ۱۹۳۹ ز —

چاوەكەم بولبول ئەوا من بىرى حالى لىوہ كەم
 ئارەزووى غونچەي دەم و دوو كولىمى غەبى سىوہ كەم
 با تكانى عارەقى گول تۆش و من بى بەھرە بوو
 شىوہ ن و نالەت بکە تا ئەچى بە شكلى دىوہ كەم
 حالەكەم ھىندە پەشىوہ وەختە دل بتويئەوہ
 بۇ كەساسى خۆم و تۆ مەجنونى دەشت و كپوہ كەم

بۆی کزهى جهرگم په شپوي خسته نيو يارو ديار
خه نله به بهزمه سه ما بريانى به بۆ شپوه كه م
بهس دلم بشكينه سا تو بى خوا نهى ماهزو
نه ختي كولمت دهر بخه مه يلى شهربابى شپوه كه م
تاوى ژه نكاري دهمى بازاري هه نگويني شكان
نرخى چى بى موشته رى من راوه كهى بى مپوه كه م
نهى ره قيبى سه گ گوناھى چى هه به (نه سه د) بلن :
ههر به مه نده بوومه كافر باسى ماچى لپوه كه م

— ۱۹۳۷ ز —

له وه رامي نامى مه عالي ميژوو نووسى كورد ته مين زه كى
به گدا له ۱۹۳۸/۵/۱۰ ز بۆى تير زاوه .
بۆ وه رامي پرس — يارم عه رزى ميري پير نه كه م
ههر به گويى گه وره ي به هوش و خاوه نى نه گبير نه كه م
ژارو ژه ننگى نه م زرووفه ده وره ي نه تقاعى به
وا له سه ر مالى فه قيره كۆمه لى ته حقير نه كه م
رؤژى رووناكم نه بى ده وري نه زمانينى نه بى
دوشمى ژوورو دهرم نه و سانه كه زنجير نه كه م
شورشى مه سهد نه كا بى قيمه تانى خود په سه نده
بۆ نه مانى داگيرى به ت عالمى ته نويسر نه كه م

— ۵۲ —

پرس-بیارم لئى ئەكەي مېرم زەكى (ئەسەد) ئەلئى :

كارو فەرمانم بەلاشە خۇ لە ناو ژىر ئەكەم

مەرحەبا ئەي قاقىلى جەرگە دىلى دىوانەكەم

تۆ ئەوا شەمەرگۈللى مەن بولبولو پەرۋانەكەم

چاۋى مەستى فېتتە ئەنگىزىت نېشانەي لە يامە

پۇست پۇشى تۆبە مەن مەجنۇنەكەي كىۋانەكەم

بوو بەۋەصفى شارى ئەرمەن رەنگ وروۋى شېرىنى تۆ

خەسرە و ئاسا ئەۋخەمە ئۆۋ بېلىلەي چاۋانەكەم

مەن ئەژادىم كوردە تۆ عارەب بزانە لا ئەدەم

بۇ نېگاہىكىت لە ئەھج و پەربەۋى باۋانەكەم

كافىرى دېمە كىلپە ، جوۋلەكەي دېمە كەنېشت

گەر موسولمانى عەزىزم ، (ئەسەد) ى دىۋانەكەم

— ۱۹۴۴ ز —

ئەۋا نوۋوسىم بەخوئىۋاۋى دىلى سەد جارە بېمارم

بەيائى خالى داماۋەن لە دەستى چەرخى غەددارم

گوناهى زۆرە ئەم قەۋمە ، فەلەك وا بوۋنە قىبۇلئى ؟

بە دەم نوۋكى شەقى گۇلانەۋە خستوتە سەردارم

بە كوشتارى عەزىزانم ئەمارەنگىن ئەكەي ئەرزى

بەسە تاكەي زەلبىلى بەس پېژنە خوئىنى دلدارم ؟

له ناو میژووی نه دبی (غه رقی گول) کردم به میژووی
به ریشانی گهلی تیمه به دوس بابای عه ییارم
نه تو لوتی له روومان گهی نه وهستی تووله گهر بیلی
له ناو نه م گیتی به (نه سه د) له گه ل گه لدا گرفتارم

— ۱۳۶۶ ه —

غصی به عضیگی ده لیم بو نه گاتن یاره کهم
نیازی نازی تازه به یا خوش نهکا نه غیاره کهم
نهو که ایم زویره به زوری تن نهکا وهستانی دل
دهر نه چی روحم به گرژی و مونی دلداره کهم
باخهوانی بویه خۆشه عه شقی لیوه دوس کهوی
بن بیته بولبول و عطری گول و گولزاره کهم
نیشکی غونچه م نه گرت نه مشه و نه سیم نالانی کرد
دای له زاری خسته زاری چاوه کهی بیماره کهم
کهی له جوان و شهو که تا گول (نه سه د) وهک له یلمه
بن چه یایه گهر بوهستی روو به رووی یاره کهم

— ۱۹۴۰ ز —

جانا به سهرت قهستم نه من مائیلی رووتم
فهوتای فیراتی له بی شیرین و برؤتم

— ۵۴ —

وهك مورعنى قهفاس پهسته دلم دوور له دلى تو
بو نهو دمه به لهم دمه دا نه ختي بزووتم
بيستوته له دم سينه پزي حسره تي ياره
نهى مهردى خووا توبى خووا بيكهره جووتم
نوستادى نه زهل دهرسى غمى عه شقى به من دا
وا بوومه ته پهروانه برا مائيلي سووتم
هينايى به نه سيم موژده نه لى : گانى سه هرگا
فهرموويه وهره (نه سه هه د) ه كه مائيلي جووتم

— ۱۹۴۱ ز —

بى نه سيم تووبى خووا بيهينه بونى دولبهرم
نهى دولبهرم
تا به فرياما كه وه مهردى خووا توى ره بهرم
توى ره بهرم
لوطفى نه وزاته له سهر هر كس كه وښتن نهو كه سه
سا خوا بمكهى به كهس دامامو و بى جهوههرم
بى جهوههرم
پيم بيه خشه مردنې لهو بهر دهرى پز گوههرم
كهرده كهى ټيكسپرى چاوه مه زبه لهى تاجى سههرم
تاجى سههرم

وا له تورات و له ٲينجیلا مه دینه باس نه کا
شوینی شاهی نه میابه فه خری عالم سه وهرم

نهی سه وهرم

بگره بالم (یا محمد) من سه گی دهربانی تو م
روو ره شه (نه سع د) له دیوانی خووا بی ره بهرم

بی ره بهرم

— ۱۹۷۰ ز

وه کو مرواری فرمی سکم به روودا جاری به دایم
هه ناسهی سینه بی ری شم بلیسه ی ناری به دایم
له تی جهرگم به دهم گریان هوه دهردی جه واهیری
تو جار یکم مه ناعم گه وه رو مرواری به دایم
له بازاری موجه بیهت شهرحی نه حوالم له چاپی دهن
بزنان کئی وه کو من کارو پیشهی زاری به دایم
له بهر جه هلی گه لم کپیری شیهرم نادره نه مرؤ
سه ره فیهی عاره بی عاری نی به (نه سع د) که ته نیابه
ته ماشا بولبول ناسا پیشه کم غه مباری به دایم

— ۱۹۶۶ ز

مەرچەبا ئەى جەژنى عالم دوشمى باوانەكەم
رۆژى كەيف و شایى خەلك و شیوهنى چاوانەكەم
بىن ئەوا كەوتونەوه دىل و پەرىشان و حەزىن
هەلكەنن گۆرم لە نووكى گرده كەى (سەیوانەكەم)
تاكو دابگرى غەم و ئاھو پەزارەم رووى وولات
ھەر لە بۆ خاكى پەش پۆو بىكەسى لاوانەكەم
كرده بى كارى دەنى داينى بە دەم بىگانە ھو
بوو بە ھۆى كوشتارو فەوتى قەومى بىن تاوانەكەم
نا بە جابى و بەد خووى خۆمانە (ئەسەد) بىن ھوا
گۆشە گىرو قور بە سەر ماوہ دلەى دىوانەكەم

— ۱۹۴۸ ز —

بىكەس و بىن ھاودەم و تەنباو لى قەوماوہكەم
وا لە ناو تىپىكى بۆلج و بۆگەن و فەوتاوہكەم
لۆمە بى بىگانە ناكەم ھەرچى ئەى كا حەقىەتى
سەرزەنشتى بىن شعورى كۆمەلى بەد ناوہكەم
جرتە بۆزى (ھىن و ھىن) و مل وورپى دوو ھىنەكە
بابى چى بارانى چى ھىچى نەدیوہ چاوہكەم
خۆ تەكا شەرم و حەيا قەترەى لە روومانانەما
دومەلەك سا لێدە دوشمن جازى دە بەد ناوہكەم

وا به دهم گریانوه هسرهت نهخوم بی فائیده
بوو به سیل نهو هسرهتسه فوتاوه جیسم و ناوه کهم
حالی (نهسهههه) زوز پهریشانه به دهس چهرخی غریب
نهجن نهجن بوو به جاری جهرگی پز خوینساوه کهم

— ۱۹۶۸ ز —

من که بینیم نهی وهتن خهلکی نهسیره و دل به غم
بهرگی ژینم لی فزی دا جامی نوشم کرده سهم
نیختیاری هپسی و دهردی سه ریم نه مزوکه کرد
بو کوژو کالی گلم تاکو بنوشن : جامی جهم
گر چی خوینده واره کانم لایقی دارن هه موو
خود پهسه ندو خائینن سهیریان نه کهم نه چمه ههدهم
نهو نه مامیککی شهرهف نایهته بهر بو زالمان
دهستی پمسی با نه بیج (نهسهههههه) نهسیر بیت و به غم

— ۱۹۴۱ ز —

له بهندیخانهی سوله یمانیدا و تراوه

غریب و بهرداو بهردم بزوانه رهنگی زهردم
لیوی نالت شاهیده بو چاوی بازت مردم
مشاری دانی کئی بوو به فری کولمی شفق کردی
ره بی خانهی خراب بی و جهرگی کون کون کردم

حه كيمى حازق ووتى : سهوزه به يهزدانى پاك
ماچى خالى سهر گونات شفايه بو گشت دهر دم
بوره نك و ده نكت قوربان شيت و شهيدا و سه حراويم
مالى توو دل ويران بى وهك نابزووى بى بى دم
به تيرى غمزهى بووتان (نهسهه د) جهرگى زاماره
وه كو ته يرى بال شكاو بو به كه بهرداو بهردم

— ۱۹۴۰ ز —

« تم پارچه ههلبهسته نووسراوه و تيرراوه بو ماموستاي
ميژوو نووسو شاعير (ره فيق حيلمى) نهر كاتى له شارهوانى
بووه له بهغداد » .

به ره عهرزم سه با گيانا له بو دانا تيرى شارم
كراسى غونچه بدزينه بيهينه بونى دلدارم
سالوئى تو له حيلمى كه وهرامى بينه وه گورجى
وه كو گورجى بده توشى به سينه و جهرگى بيمارم
به چاوى تيرگست قهسته م به برژانگ و برؤى مهست
كه وا پهستم به ژانو دهردى دوورى تو گرفتارم
له ريزهى شارهوانى شارى بهغدا بوويه شلبازى
خووا تازانه بازى ده ته وارى بينه سهردارم

— ۵۹ —

بريقەى بەرق جيلووت چونكە دووره بۇ دلى (ئەسەد)

لە تەكیمەى مەحوی با تەنها نشینی بۆتە ئەتوانم

بۇ پەشیوی حالی خۆمە گریه و زاری ئەكەم

خوینی جەرگی پز زوخاوم رۆژو شەو جاری ئەكەم

قوششی دەردیکم برا دەزمانەكەى قەت ناکری

لەم ئەهالی چەوتەدا داواى وەفاداری ئەكەم

« گا » پەرسەتی شەرتە ناکەم کاری هیندستانی یە

عەقلى کۆن بى دەماغم ئیکە تیماری ئەكەم

تەریبەت بۇ وەحشیان چۆن ئەبى جانیز نی یە

بى ئەساسە ئیشی کۆنی من کە کرداری ئەكەم

رۆژی ئەوئل (ئەسەدا) تەقدیرە من ناوارە بىم

بۇ گەجانا لە خۆم و یازی بى باری ئەكەم

— ۱۹۴۳ ز —

ئەى بە قوربانى دەمت بىم بولبولی هاو دەردەكەم

دل سووتاوی ، چا و بە ئاوی ، شۆخی بەرداو بەردەكەم

هەلبیکیشە ئاھی حەسرەت شاھی عاشق هاتەو

پازى کوشتەى گول و هینانی رەنگی زەردەكەم

هەلوەرى غونچەى ئەمەل دىكى ئەسەف هانۆتە دەر

مالی ویرانم بە سەر چوو عومری گەنجی دەردەكەم

پېنە گەردوش تا ئەمەردوم ساقى يا جامى شەراب
 با خەيالى بۆسە كەم بۇ چارى ئېشى دەردە كەم
 چونكە خۇشىم قەت نەدىوہ گىيانى شيرينم ئەسىم
 بىگەينە داوئى مەجبۇبە تۈزۈگەردە كەم
 سىس و موغبەر بوو وجودم وا لە دوورى كۆيى يار
 بوومە دىوايە ھەمىشە روو لە دارو بەردە كەم
 عارەقى مېجنەت نەپۇژم كاكە بۇ بەرزى وولات
 كوانى : (ئەسەد) كۆۋە بن جوان و ەزىزو مەردە كەم

— ۱۹۴۲ ز —

پىتى [ن]

ۋەزىرو شاۋ گەدا لەيلا ئەسىرى تاۋى گىيەۋوتن
 ھەموۋ بى ھۆش و گۆش و مەست و مەجنون مائىلى رووتن
 ۋەرە ناۋ باخە كە نەختى خەجالەت كە گۈلى مېنا
 (منور) كە گەلى عاشق لە گەل بولبول ھەموۋ جووتن
 مەپرسە ھالى پەروانە ، دل و جەرگە ھەناۋىشم
 لە بۆتەى ەشقنا سووتاي شوعلەى چاۋى جادووتن
 بە غەمزە و نازەۋە خۆت خستە ھالى نەزەۋە باران
 ئەما چا بوو كە زانيم حيلە بازى پېشەۋو خووتن

به شیرۆی وو کهسێ رۆله مه کوژه بابی شیرینت
ووتی : باب و کهس و کارم شه هیدی تیغی نه بر ووتن
قولنگی نازی شوخی هه ل نه دا تن بو سه ری فه رهاد
هه تا شیرین بناسی نه و که سانه عاشقی رووتن
به ماچی لێوی یاری لێوه که ی ره نگین نه کا (نه سه هه د)
نه با زه ردی بکا ئاه ی غه می وه ک دوو که لی تووتن

— ۱۹۳۲ ز —

به سه ؟ نه ی دل عه زبزم سه ر به کوشی دووشمنا کردن
له بو مالی دهنی دنیا چی به تا که ی چه یا بردن
سه فه ر هاتوته بهر تیشوی قیامهت هه لگره هه لسه
برو گورجی به شوینی نه و که سانه ی عاقل و ووردن
له باغی گولشه نی عاشق هه لاله هه لگری هه نگین
شه هه د نۆشان نه پێژون عاره قی عه ترین هه تا مردن
نیشانه ی به ختیار و سه ر فرازی دین و دنیا به
له گۆشه ی تاکیا نه فرهت له نه فسی پیسی خو کردن
نه ما نه مرۆ که سێکی وا ووتارو کرده وه ی به ک بێ
بخو غه م دا که (نه سه هه د) نه شک ی خوینینت هه تا مردن

— ۱۹۶۰ ز —

ياره بې چى به هېنده به نازاره دلى من
 حەيرانى خەت و خالى لەبى ياره دلى من
 سووتاوو پەريشان و جگەر قىمەت و جىزاو
 شەيدايى قەدو قامەتى دلداره دلى من
 كون كونه سېنە بە دەم نەشتەرى موژگان
 كاول بوو لەم خانە كە بېزارە دلى من
 بۇ باغى ئېرەم دەعوەتى من سوويى نەبەخشى
 گىراوى دەسى دولبەرى ەبىيارە دلى من
 تەك تەك تەتەكىن خوڭىنى گەشم لەو موژە كاله
 جىزاوى برۇى حەزەرەتى سەردارە دلى من
 پەروانە كەوا دەورم تەدا شوعلەبى شەمەعە
 لوظفەكى خوو مەعدەنى ئەفوارە دلى من
 بۇ ترسى جەزا هېنده بە خوڭ خوڭىن تەپزىنم
 بى ەبى ئەللى كەو ەرو گولزارە دلى من
 ئەى وای لە بۇ خەكى مەدېنە (ئەسەد)
 بۇ وەصلى ئەو ە هارو بە هاوارە دلى من
 — ۱۹۳۰ ز —

پابىزى دەردو بەلا ئەى دوژمى دلدارى من !
 باعىسى بى رەنگو بۇبى غونچەبى كولنارى من

وہیشومہی سہردت لقو پۆپی درہختی کردہ پووش
باى شوومی شامى تۆپہ تال ئەکا رووخسارى من
بۆگەلا پیزانە وا رازانەوہ رەنگى گەلا
يا لە سیوہ یلا ھەلات ئەستیرەیی سەردارى من
گیانە بولبول ، مەرھەبا ؛ وا تووشى دەردم بووبەوہ
گول بە سەرچوو ، قوپ بە سەر ، بوویە دلەى غەمبارى من
سەردو سەرماکەت نەبى شیخم خەيالئى ژن ئەکا
پیرو پەرپوت (ئەسەددا) وەك جیسەمەكە پیکارى من

— ۱۹۴۸ ز —

سەیرى ئەحوالم بەرا کاتى فەرەحناکم نى بە
دەردو ھەسرەت کوشتمى رۆژنكى رووناکم نى بە
دوشمى خائىن نەبى یاریكى دلپاکم نى بە
بەزەدە بارانم ئەکا بابو براو باپیری من
عاجزو خاوەن عەدو مەحرومى دلدارم خووا
وا بە تیری عەشەقەوہ دوو بارە بیمارم خووا
بوومە مەجنون و ئەسیری دەستی غەدارم خووا
بى شفايە بۆیە پەشتوی زامى پز تەجمیری من

با بزانی عالەمى مەفتونە کەمى لەبلايەکم
مەتقى سەھبایی ئەلست و خالى سەرگۆنايەکم

— ۶۴ —

جان نیساری له نجه وو سه روی قه دی زیبا به کم
کهس نی به ره حمی بی بی جهل بکا ته حریری من
ناویرم ناوت بلیم (نه سه ه د) به فابی ناوه کهت
هر له تو به نازو عیشوه من فیدای هه نگاهه کهت
دل نه سیری بازی نازی غه مزه بی دوو چاوه کهت
با له سه ر تو عالمی یین و بکن ته حقیری من

— ۱۹۳۹ ز —

نه ترسم نهی وه تن لهم جه ننگه شا دیلو بی بهش بین
وه کو دهوری جه هالهت هر خه زیکی جیله و غهش بین
نه مان نهی نه و جه وانینه ده خیله فرسه ته ههستن
له ماصه ی صولحی عالم به لکو نیمه ش خاوه نی بهش بین
دزی عه به به سه کوشتن زه مانی وه حشیهت تا کهی
له بهر زولم و زه لالهت بوچی نیمه پس و روورهش بین
نه وانیه ی حق شوناس گه یینه روتبه ی عالمی بالا
له ریگه ی چهوتیا تا کهی براله گوئی کوته ی وهش بین
دورو را کفنی حهسرهت بو هه موو کوردی به ده رزی غم
که ته قدیری نه زهل (نه سه ه د) وه هایه نیمه بی بهش بین

— ۱۹۴۲ ز —

وەك (تقاعد) وايه دونيا بىن بەشە بۇ ئەھلى دىن
 نالە بارە دەرحەقى شايى كەران ئەيكاتە شىن
 ئەو كەسە چاوى تەماعى بۇرە ئەرزى عالمى
 بوو بە تۆزۈكى زەوى نەيماوتىن باسپىكى ژىن
 مردنى حەق چەندە خوشە پىم بەخشە يا رەبى
 نامەوى سەردارى پىس و ، نامەوى زولفەبى چىن
 لىم ئەپرسن (ئەسەدا) بۇ خوابو خۇراكت نىبە
 ئاھو نالەى حەسرەتم ئىستىا بە تەن كەوتۆتە بىن

— ۱۹۶۹ ز —

[بەھار نامە]

بەھار ھاتەو دەشت و كۆرەنگىن
 دلى دوشمن شاد دلى من غەمگىن

عاجزو غەمگىن دلم وا كرا	بە يەخسىرو دىل برالە برا
بۇ گرىھى من و شىوھنى بولبول	بەخىر بىتەوھ ئەى بەھارى گول
وھ نەوشەو نېرگىز درەشانەوھ	بۇ سەرى لەيلا وا گەشانەوھ
نالەى نەى و دل كەوتەوھ ناو باخ	نازى نازەنن جەرگى كرده داخ

بە خوڭنى عاشق دەشت و كۆرەنگىن
 بەھار ھاتەوھ دلى من غەمگىن

له كه ساسيمان وورد بيهنه وه	بو حالي خومان گرد بيهنه وه
رؤزي بيداري لاوو مهردانه	ززه ي پاوانه ي پايي جانانسه
دهرگانه ي سرماي زستان داخرا	قالچه سهوزي سهحرا راخرا
بهرؤكي غونچه دارپايه وه	چراي پهروانه هه لگرايه وه

هاته وه بههار دهشت و كو رهنگين

شين بووه دهشتي ئيمه وا غهنگين

ناوو جو باري وه كو كه وسهره	نهري كوردستان هه موو كه وهه ره
بو ئيمه نهگرين بووينه ره نهجهزؤ	به ليلى نهرون زهلم و تانجهرؤ
دل بريناري نات هه اوو ايتم	وه تن فه وتاوي په شيواو ايتم
بو به له تيران كوشتارمان كرا	له (سعد آباد) قهرارمان درا

بو كه ساسي گه ل سينه مه غهنگين

هاته وه بههار دهشت و كو رهنگين

باده ي مهستي عاشقان نوشي	بهرگي غهزايي نهرخه وان پوشي
وا گهشايه وه بو حالي زارم	گولاله سووره ي سهركولمي يارم
عاره ق عه تره نه وه به لهك چاوه	سومبولي زولفي خه ياته ي خاوه
زيخ ي مرواري هه موو دهركه وتن	كاني ته قيوون جو كه سهركه وتن

داخي گرانم كورده وا غهنگين

هاته وه بههار دهردي من سهنگين

چریکه‌ی بازه له نزارانا
قاقبه‌ی کهو بین له سه‌ری کیوان
توو خووا ساقی بیته به‌یمان
لیده له سازو عودو چه‌قه‌نه

کناچه‌ی پۆزه له گولزارانا
گولی گه‌شاهه نه‌مامی سیوان
موترب به یادی چاوی جانانه
عاشقان مه‌ستی چاهی زه‌قه‌نه

هاته‌وه به‌هار ده‌شت و کو ره‌نگین
بۆ که‌ساسیمان ژیره دل غه‌مگین

برایره‌کان بویه غه‌مگینه
میناو په‌سه‌ندو شه‌و بۆ قهره‌نفل
جه‌نگی عالمی جه‌ژنی کوردانه
کۆششی نه‌وسا که‌نجه‌کانی کورد

به خوینی به‌کتر چپاره‌نگینه
پیم نه‌لین (نه‌سه‌ده) مه‌ده دل له‌ره
نیمتیز ده‌ری لاوو مه‌ردانه
رزگاری بکه‌ن دل‌هی پۆ له‌ده‌رد

داخی سه‌ده داخم کورده وا غه‌مگین
هاته‌وه به‌هار ده‌ردی من سه‌نگین

پیتی (و)

له پینایی جودایی یار نه‌تیم رووناکی هه‌ر دوو چاو
له جینی لاله‌ی که‌ژو کیوان نه‌تیم جه‌رگی پۆ خویناو

بزانی یاری من نه‌و یاره‌یه زانین ترینی کس
نه‌بیته ئاله‌تی ده‌ستی ره‌قیی دوشه‌تی به‌د ناو

له سایه‌ی لوتفی حه‌ق قاپی قه‌ناعه‌ت بۆ دلم وازه
(جزاك الله) نه‌ی دل وهك منت كردۆته خاوه‌ن ناو

له دنیا‌دا سه‌هر نه‌فرازه نه‌وی نه‌فسی له رستا بین
نه‌كو چاوی ته‌ماعی لئی خوژی بیکاته به‌ندو داو
به نامۆژگاری (نه‌سه‌هد) وه‌ره باوه‌ژ بکه‌ن یاران ؛
نه‌که‌ن باوه‌ژ به خائین نه‌ت فرۆشی عه‌ینی چه‌رمی خاو.

نه‌تیجه‌ی کاری نیمه‌ وا نه‌زانم خوینته‌که‌ی شه‌و بوو
نه‌وی وتراو بی‌ترا بوو خه‌یا لیک‌ی په‌تی خه‌و بوو
نه‌ما شوینی هیوا رۆبی به تالی عوم‌ری شیرینه‌م
په‌نا بق هه‌ر که‌سیکم برد ره‌قیبی ناپه‌سه‌ند نه‌و بوو
قه‌سه‌ی پووچ و خو‌ژایی به‌سه‌یه‌تی مه‌بکه‌ خواگرتوو
درۆ ناچینه‌ سه‌ر بۆ که‌س خه‌زینه‌ی فاروونی چه‌و بوو

شکا بازاژی که‌نجینم نه‌ی فه‌له‌ک په‌ست و په‌ریشانم
جه‌وی صافم نی‌به ژوورو ده‌ریشم ره‌نگه‌که‌ی ته‌و بوو
دلی (نه‌سه‌هد) له سه‌ینه‌ی ته‌نگیا ماوه وه‌کو به‌ندی
پیا‌له‌ی زه‌هره نه‌ی نۆشم له ده‌ستی دو‌ژمنی نه‌و بوو

— ۱۹۶۷ ز —

یاقووتی جگه‌ر گۆشه‌م هه‌سه‌ته وه‌ره‌وه نه‌مشه‌و
دل قوتی له‌بی تۆیه بین بی‌ده‌ره‌وه نه‌مشه‌و

دەرمانی هه‌موو دهردم گهردیگی بهری پێته
عیسای زهمان نابێ خوشم که ره‌وه نه‌مشه‌و
ساقی به فیدای تو بێ گه‌نجی هه‌موو گه‌نجینه
نه‌ختی له‌مه‌یی کۆنت بێ ب‌مه‌ده‌ره‌وه نه‌مشه‌و
به‌زه‌پێکی به‌بیانه‌ خالی له‌ ره‌قیبانه
ته‌ی دولبه‌ری جانانه‌ لایه‌ که‌ره‌وه نه‌مشه‌و
توو خووا مه‌که‌ مه‌نعی من نه‌ی زاهیدی بێ نه‌نوار
بێ نووری به‌قیقه‌اتمان نه‌ختی به‌ره‌وه نه‌مشه‌و
بۆ مه‌جلیسی ش‌وخانم سه‌برییکی گولالانم
هاتووم به‌ دل و جانم جانا وه‌زه‌وه نه‌مشه‌و
(نه‌سه‌ده‌) چی‌یه‌ مه‌فتوونی دوو چاری شه‌هینیه‌
وه‌ستاوه‌ له‌ بۆ خزمه‌ت فهرموو وه‌ره‌وه نه‌مشه‌و

— ۱۹۲۶ ز —

لوطفی ئیوه ههر چی بوو بۆ وه‌حشیه‌ن بێ هووده‌ بوو
تاج به‌خشی بۆ ده‌دو خو‌کوشتی بێ هووده‌ بوو
کاری چه‌وتیم لانی‌یه‌ چه‌وتانه‌ ده‌ستم بێ مه‌ده‌
ده‌ستی چه‌وتیه‌ گرتنت رۆیی له‌ ده‌س بێ هووده‌ بوو
نه‌ک له‌ کیست ده‌س به‌چی ، ده‌ستی شکاوت به‌گره‌وه
بۆ ده‌وایی ژینی مردوو ههر چی بوو بێ هووده‌ بوو

— ۷۰ —

من ووتهم قانونه خو هه ديه و دياريم گه وهه ره
ت ووتهي چه وتت نه وي خهر موهره يي بي هووده بوو
شه و به رۆژي تي گه يشتي با عيسي به ختي به دم
(نه سه دا) دۆز اوه مهرزي ره نجی هه موو بي هووده بوو

— ۱۹۳۸ ز —

چوار خسته کي

« بو براي جوانه مهرگم »

براله م رۆ ، براله م رۆ ، براله ي نهوجه وانم رۆ
براي به ندي جگه رم و کوله که ي دلّم و هه ناوم رۆ
براله ي تازه عومرو له هجه شيرين و که لامم رۆ
براي دنياو قيامت خاوه ني عه قـل و که مالّم رۆ
له خهوما تابي مهرگم دي نه وه مهرگي براله م بوو
خوماوي خۆم و بهرگم دي نه وه بهرگي براله م بوو
شه پۆلي خوڤيني جهرگم دي نه وه جهرگي براله م بوو
براله م رۆ ، براله م رو ، براله ي نهوجه وانم رۆ
خووا نه م ناگره چي بوو له سينم هه لگزا نه م رۆ
به سهرما هه وري غه م هات و دلّم بهرده ي دزا نه م رۆ
که بيستم نه ومامم چوو رووناکيم لي بزا نه م رۆ

— ۷۱ —

برالەم رۆ ، برالەم رۆ ، برالەى نەوجەوانم رۆ
 برالە خولق و ئايىنت لە دل دەرکەم خەجالەت بىم
 خەيالى کۆمەلى شىنت لە دل دەرکەم خەجالەت بىم
 نمونەى شىکلى شىرىنت لە دل دەرکەم خەجالەت بىم
 برالەم رۆ ، برالەم رۆ ، برالەى نەوجەوانم رۆ
 بە فای دەردى گران و نالە نال و ئىشى زۆرت بىم
 بە فای کاتى نەمان و گىيانەلاوو تاتە شۆرت بىم
 بە فای خەفلەى مەزار و نوپۆى مردوو قەبر و گۆرت بىم
 محمد رۆ ، محمد رۆ ، برالەى نەوجەوانم رۆ
 — ۱۹۳۷ ز —

— [تاك] —

لە گەل عودو کەمانە سىنە ئەمشەو نايلى نەى بوو
 بە بەدى چاوە کانت چاوە کەم وەك کاسەبى مەى بوو

— « چوارىن » —

کەى نەباتى مىسر ئەدا شىرىنى گوفتارى تۆ
 موش تەرى وشەمس و قەمەر کوانى وە کو روخسارى تۆ
 گوللى لە روتا رەنگى رۆبى غونچە لىوى ھەلۆھەرى
 ئاسكى چىن سى ئەکانن بۆ پەرى رەفتارى تۆ

[ه] پیتی

بۆ مەدحى ئەتۆ (الفى) قەدەت مائىلى بابە
(تصحيفى) بىكە . زوهره كه تۆى دى به عىتابە
(تشبیهى) دەمت گەر بىكەمە غونچە خەتابە
نوقصانە برا كاری وەها ئەكسى صەوابە
مەنعى مەكە دل گۆشەبى مەبخان و شینە
كوژراوى موژەى سوورمەكەش و فێرگزی خابە
لەو رۆژەووە بۆیاوہ دل و دیندە لە رووی تۆ
وا شەربەتى ئەزبەم بە خوا ئەبى ئەزابە
عاجز مەبە جانا لە گز و دوو كەلى جەرگم
بەرژانى رەشت بۆ دلى من شىشى كەبابە
شەو هات و غەمىش ھەورو تەمى خستەووە مەبدان
شاھا وەرە تۆ دەفعى بىكە مەردى خووا بە
تا مەستى دەم و دیدەبى تۆ بىن دلى (ئەسەد)
مەى تۆشى ئەكەم بېشەم دەنبى مەى بە قەزابە

— ۱۹۳۷ ز —

گوناهم بىن شومارە ئەى خووا تەوبە خووا تەوبە
(بحمد الله) بە دايم دل ئەلى : تەوبە خووا تەوبە

له صفحہی دهفتهری خووما تهماشای کرده کانم کرد

هه موو پیس و چه پهل بوو نهی خووا تهوبه خووا تهوبه

له تهوبه حهزرتی پیرم خه موشی بوو بهلا بو من

نی به چاره م به غهیری تهوبه کردن نهی خووا تهوبه

هه موو باری گوناھی نومتهی (احمه د) هه ر چه ندی بی

بهرا بهر ره حمه تی تو زه زه یه که نهی خووا تهوبه

سو پاسی حهق نه که م ویردی زبانم هاته سه ر تهوبه

له نه عمالی به دی (نه سه د) بیوره نهی خووا تهوبه

— ۱۹۴۳ ز —

قور به سه ردا با بکه یین نیمه له ناو نه م نه گبه ته

پز به نه رزو ناسمان دوخانی کوفرو طولمه ته

هه وری بی دینی له ناوا روژی لی کردینه شه و

شه شده ری گرتووه به جاری ری نه جاحی زه حمه ته

شیخ و ده رویش و مهلا ، که وتوینه گیزاوی بهلا

(قل هو الله احد) بگره ده سم له م زه حمه ته

وا به (الله صمد) په نها نه به م یا (لم یلد)

هه م (ولم یولد) خووا نه م کانه کانی ره حمه ته

یه عنی (یا من لم یکن له کفو احد)

لوظف و ره حمه م بی بکه نه م روژه روژی هیمه ته

— ۷۴ —

روو له قیبله‌ی (مصطفی) یا ره‌بی (نهمه‌ده) لانه‌ده‌ی

تا کو رزگاریم نه‌بی له‌م گیتی به‌ی پز مه‌ینه‌ته

— ۱۹۳۷ ز —

ره‌نگی زهر دم باعیسی هیجرانی لیوی نالته

نه‌شکی سوورم واسیته‌ی برزانی چاوی کالته

به‌سیه‌تی واهمه‌مکووه جانا به‌ داخو دهرده‌وه

بیته ده‌وره جامی مه‌ی تاروژی ده‌ست و بالته

که‌ی ره‌وا به‌ مه‌نعی گول توو بیخووا له‌م بولبوله

سه‌یری ته‌وقی گهر دنم ته‌سایمی وورده خالته

دل که تیرسی سووتنه مه‌جپووری تو به‌ لپی گه‌زی

با بسووتنی عاشقی دیدار و کولمی نالته

حه‌یفه‌ وای مه‌بلی تو دهر حه‌قی «نهمه‌ده» شاهی من

خووا نه‌زانی خادیم‌پیکتی بی غه‌شو عه‌والته

— ۱۹۳۱ ز —

وه‌ره نه‌ی دل‌ه‌زیزم ده‌س له‌ ده‌س نهم گیتی به‌ به‌رده

نه‌تیجه‌ی کوشش و کارت هه‌موو ههر داخو ههر دهرده

چی به‌ نهم حاله‌ واه‌ه‌م نه‌ی به‌ رازی به‌ حالی خوی

به‌ کامی نا به‌ کامه نهم کوتانه ناسنی سه‌رده

— ۷۰ —

له هەر لا سهیر ته کهم وا بوونه جانی عالمی نیمه
و پیران بی نهه وولاته جهرده خانسهی دهوره کهی بهرده
له نه رزی نیشتمانییدا نه بوو خوشی بیینم قهت
شه نوم کابوسه رۆژم رهش دلّم وه بایکی پز ده رده
هه موو عومرم به تالی گپژه لوو کهی نه گبه تی بهردی
نه جانی ده فهلهک « نه سهههه » له ناو نهه توژو نهه که رده

— ۱۹۶۷ ز —

رووانیمه له بی غونچه و وتم رهنگی به هاره !
عاجز بوو ووتی خوینی دلی بولبولی زاره
تفسیری « ألم نشرح » ی سه قفی سه ری سینهی
موحتاجی موطلا لایه که بی عه ددو شو ماره
نهه زهردی به وا نیسته که نهفشانه به رووما
داخو غه می دووری قه دو ههه قامه تی یاره
سهیری که له پز جیلوه بی دا بهرقی جه مالی
سوتا جه گهرو گهردنی سههه دا له قه ناره
چار ی دلی « نه سهههه » نی به جانا به پزیشکان
جنراوی ده می شهیری برۆی جه زهردی یاره

— ۱۹۳۶ ز —

ناگری سینم عهزیم سیوی سهر گۆنایه که
 داغی جهرگم خالی لیوو کهردنی مینایه که
 نهشتهری برژانه وا خوینی حه یاتم بهر نه دا
 باده بی دووباره کهم دوو نپیرگری شه هلایه که
 دل له تهریحی خه یاله عیلمی چه قمینی هه بوو
 نیسته نادانی ترنجی غه بغه بهی له یلایه که
 بق ده وایی زامی چاوم تۆزو کهردی ریگه که ی
 دولبهری قهد عه رعه ری خوش له هجه وو زیبایه که
 که هه له دووری یاره « نهسه د » که هه له تعنی دوشمنان
 بوومه دیوانه به دایم روم له دهشت و جایه که

— ۱۹۲۶ ز —

ههتا قامی قیامهت ههر ئەمانه « یا حبیب الله »
 له حه شربشا ئەمان و ههر ئەمانه « یا حبیب الله »
 ئەمان چونکه مساوی ناوی پاکی حه زره تی تۆیه
 ئەنامت زیکریان دایم ئەمانه « یا حبیب الله »
 له دنیش و له عوقبا پشتیوانی تومته تی خۆتی
 سهگی دهربان و بانی قوم ئەمانه « یا حبیب الله »
 وهفانت نووستنه نهومت شفاعاتی گونا هباران
 هه مو کانی کهوا بوو ههر ئەمانه « یا حبیب الله »

له خانهای «المانا» عاشقی بیچاره داماده
نهان «نهسهده» نهان و هر نهانه «یا حبیب الله»

— ۱۹۴۵ ز —

خوئی چاوم با عیسی جهرگ و دلی بیمارمه
ناگری سینم بلهسی رومه تی دلدارمه
چونکه رژی وه صله کهی نانی نه بوو بی روی ره قیب
بولبول ناسا دائمه گریان و شین و زارمه
هانه هانه با بدا بو کوشتم عیفریق جن
جی دمی تیری موژه ی باخی گول و گولزارمه
عاشقی تیوه خه سره وا یزدان نه دا یا نه هر مه ن
خالقی پمس و به دت شهیتانه کهی عه بیمارمه
کهر مه بن ره بی هه موو هر واحدیکه بی نه زیر
نوورو ظولمهت خوابه کانی موشریکی غه ددارمه
سهر نویشتی نه و ملی «نهسهده» چینی چی که نی به
نم ووتانه سه فسه طهی بی عه قله کهی بهر کارمه

— ۱۹۶۶ ز —

کهر به تی چند خۆشه میرم بی مهراق و بی غمه
تی گه بیوو شیوه نه کانی عاقلی بی غم که مه

قەپ لە جۆ دابگرە فەرموو ئەى جەنابى گوى دريژ
ئەو كەسەى وەك تۆ ئەبى خواب و خۆراكى ھەرغەمە
پېم بلىج : تا كەى ئەزىژم نەشكى نەومىدى فەلەك
ناھى ھەسەرەت سەر ئەخا كز وە كو موئەدەمە

مەرحەبا ئەى غەم بە ئانى سەد سلاوم لى ئەكەى
ئىش و كارم بوو بە جوابى تۆ ئەزىژم ئەم دەمە
بۆ ئەبى غونچەى ھەوا پشكۆى ئەسارەت ووشكى كا
كوانى شایى « ئەسەدا » ئەم شەینەبەو ئەم مائەمە

— ۱۹۶۹ ز —

دەل بە تىرى غەمزەو نازى بوئەن بىمارمە
سەر لە رىدا كەوتووە بۆ بەردەبازى يارمە
سەومىعە بەر ناکەوى جانانە خوبەبى تىا ئەدا
كوشتن و عاشق كوژى بۆيارو خووى دلدارمە
سەبىرى كەن ھەلباوەسى جەرگم بە قولاپى موژەى
بوو بە ئەصاب و ئەزىژم مرشترى ئەغبارمە
بۆ ووتەى بېگانە گيانە رووى گرژم تى مەكە
شىخى سەنعانم ديارە زولفەكەت زەننارمە
دەعوەتى عاشق ئەكەم ئەمۆۆ بە كۆمەل كۆوەبن
ئاگرى قىمەى دلم سەر كۆلمەكەى دلدارمە

— ۷۹ —

نامیری ناهی هه به بزیاری کوشتهی من بدا
چونکه بۆ بازاری نهو من کۆشش و کردارمه
نهی به قوربانی نهمیمت بم! وه نهن تو « جنتی »
خۆری و غیلمانه کانت پۆ به دهشت و شارمه
من که پهروانه صیفهت بووم نیسته بۆ غونچهی گولیی
بولبول ناما « نهمه دا » نالهی دللی بیمارمه

— ۱۹۵۲ ز —

تا بمینین ناری نیمه گول له باغدا گهشه
نهو کهسهی خائین به کورده ناتوان و روزه شه
دهستی من دامانی تپوه بئ حه بایی به سیمه تی ؟
نهو کهسهی شیرینه خولقی گهوره و خاوهن به شه
بووینه قهشهر جازه کانی عالمی روویی زه مین
پول په رستی به سیمه تی نهو مه رده مه رده بئ غه شه
رۆژئی پیماری رۆژ هه لات و رۆژئی رۆژ ناوا په رست
بئ ته سه وور حوکم نه کهن بهو مه بده نانهی پۆ غه شه
بۆ خراپی و بهک کورژی و ناخر شه زی ناماده به
نهم گه له چی کهی نهوئ « نهمه دا » هه موو سه ر به هه شه

— ۱۹۶۷ ز —

ئەگەر خاوەنى ژىرى ئەى نەفس دوژمن بە يارت كە
 لغاوى بى شەورى بگىرەوۈ ئىصلاحى كارت كە
 ئەوى چاكى ئەوى بۇ خۆى نى بە چاكى لە بۇ خەلكى
 كە دەستى دونىەوى كورنە ووتەى شىرىن لە زارت كەمە
 بىنە خان و مانى عالەمى بىگانە كە چۆنە
 بە نزمى خۆت ئەزانى ئەى برالە سەبرى شارى كە
 لە (جو) كەمتر لە (لوتى) پىس و بەد فەز تر ئەبى خۆت
 سەرى شەر مندەگى داخە خەيالى ەىب و عارت كە
 بانەكەس چاوەژوانى كاسەبى ناكەس لەدنىادا
 خوار دىكى گەر (طفىلى) بى وەرە تۆزە سەرى مارت كە
 — ۱۹۰۰ ز —

سەرزە نشقى گەل ئەكەن كە و تۆتە دەس بى ھۆشەوۈ
 شانسى خوابى كوا ەلانى ەى وا بە پىرو ھۆشەوۈ
 تەفرە خۆرى كەس ئەبى ئەمىرۆ بە ئومىدى سەبى
 كەى ەىواى تىرى ەى بە برسى لە خوانى بۆشەوۈ
 ھاشو ھوشى مەى فرۇشە مەستى خستۆتە سەما
 وەرەنە زەوقى تى گەبىوۈ كەى بوۈ لە لای سەر خۆشەوۈ
 سى كەزەت دەستەم بە زاخا چوو كەچى عارم ئەنا
 نەگبەتى ، جەرگت بۆى خستەمە كورەى جۆشەوۈ

شیمیری پڑ مانا له مهیدانی بهلاغت (نهسهدهدا)
وهك ووتاری (مهئنهوی) رهمزه له بن سهر پۆشهوه

— ۱۹۶۰ ز —

پاکی گومانت با نه بیج نهی دل خه یالی کهس مه که
بیج شوماره ناکهسی سا روو له مالی کهس مه که
پیاوه تی ناوی نهما له وساووه قانون هاته ناو
حوکمی حهق دهس ناکهوی پیاوهر به حالی کهس مه که
زهمزه مهی مه حشهر نه بیج هه هه دو وهفا دهر ناکهوی
روو سیاهی ههر دوو لاسه بیری جه مالی کهس مه که
روو په زهی عیلمی سیاسی موشکیلیکه جهل نه بوو
زه رعی کرد تووی درۆ بیری که مالی کهس مه که
حورمهت و چاکی و شهره ف نه مزۆ له گوژی هه زله ته
گهر نه مانهت بیج نهوی (نهسهدهد) خه یالی کهس مه که

— ۱۹۵۷ ز —

ناوی جگهرم دایمه پڑ خوینی مه رافه
ئیشی دل هه کهم چاری نی به دهردی فیراقه
دهرمانی وهرم نه صلی نی به غه بیری و بصالی
گوفتاری هه دو خویشی نی به هه نی سماقه

عه قلم و ه كو مالتيكه كه بئ خاوه نو كهس بئ
وا جوژي بزي نهو سه نه وهى نايه وه فاقه
حوكمي قه ره قوش جان و دللم به سيمه هه تا كهى
دنيا. كه وه كو فاجيشه يه چاري طه لاقه
« نه سعه د » له غه ما « الفى » قه دى چه وته وه كو « نون »
نه حوالى له به نهدايه برا چه پسي عيراقه
— ۱۹۴۱ ز —

ناسمان هه ورين بووه تم نه رزي داگير كردووه
شوعله يي روژي له نيمه وا به شهو وون كردووه
دارزا باراني نه حس و نه گبه تي بو گه ل خوا
هر نه لخي هه سنا قيامت روژي شه شري مردووه
هپرشى غم هاته خواري بو دلي نيمه ي فقير
بارشى ميجننهت وه هايه ره نكي سووري بردووه
كيانه كه نه عره بكيشه بيته له رزين ناسمان
سه يري ديلي ده ردى خو كه نابزوويي بردووه
چش له مانه بو وينه ته زنجي به دهس سپانه وه
حورمهت و ژين و چه باماني به جاري بردووه
كه ول و پيستي ماته ميني نه يكه مه سه هر شانهم
بو كه ساسي نيشتماني ته ركي زه وقم كردووه

عەبىي دوژو گەوھەرە گوفتارە كانم سەبىرى كەن
نەك بە زنجى نىي بگەن (ئەسەد) بلىن دل مردوھ

— ۱۹۵۰ ز —

رەننە خوڭنم بۇ وەتەن مەيخەنە ئەم ناوھوھ
ھەر ئەمىنى تا حەشر رەنگى بە دەست و پاوھوھ
خۇ بپاريزن لە كوشنەى دل برينارى وەتەن
خانىنى گەل بەسەمىتى ناكەس مەيىنە ناوھوھ
من كە خەللاقي ئەزەل تەقدىرى ژىنى كردىم
چۇن ئەبى ترسم بىي لەم عالەمەى بەد ناوھوھ
بمكوژن بى شوپھەيە تۆلەم ئەسپىن خالقم
ئىكە ترسم كوا لە پياوى سەرسەرى و بى چاوھوھ
تەجرە بەو وەزەى زەمانە چاكى ئىمە تىن گەيان
گەل فرۆشن زۆر كەسى بەد ناوى خستە ناوھوھ
كاغەزو خامەم ئەزىزم چاكە بە ضائىع نەكەم
گەوھەرە دوژى يەتسىم نەيخەمە چلپاوھوھ
ھەول ئەدەم بۇ سەر بەخۆبى تا وە كو ژىنم ھەبە
بى ھىوا (ئەسەد) نى يە ناوى كە كەوتە ناوھوھ

— ۱۹۶۱ ز —

دلڻ ڪهيلي غم و دردو زوخواه
 له دست هيچراني تو جهرگم بزاوه
 خورا مهرگي به ناساني بده پيم !
 هيواي بينيني يارانم نه ساوه
 دوو چاوم ههل نه دا خويناوي جهرگم
 ستووني خپوه تي سينهم خراوه
 وهره نيو بيليام بنواره جانا
 به قه ددي موو قه دهن چيمهن ڪراوه
 ره قبي سهگ به سه فيتسه و فجورت
 شوقي مه جو به يه دوو دراوه
 وهره گيري دوو چاوي ياره « نه سهد »
 ڪهوا په ردهي جهياو شهرم دزاوه

— ۱۹۳۴ ز —

نه ي صه با نامه به ره بو خزمه تي يارانه وه
 عه يني ويڻهم بيخه نه ناوڻه يي شارانه وه
 ويلو سرگره دانو خوارو بيڪه سو ناواره بووم
 گهه به دهس (عيراقيانو) گهه به دهس (تيرانه وه)
 بو نه سيري لاهه كانت نه ي وه تنهن سهودا سهرم
 بوومه بوومي شاخه کان و خانهي وييرانه وه

سۆی روخساری وه تهن «سهردهشتی» کرده مهسکه نم
داغی سینه بوو به خالی لیوی غهم خوارانه وه
نالهی دل خۆشته «نهسهدا» له نالهی سازو نهی
تیکه مهی ؟ ساقی به نهشهی بهزمه کهی جارانه وه

— ۱۹۴۳ ز —

مهرحه بام مهزۆ له دل کرد غهم وه رامی دامه وه
گول پهستی کاری من بوو ئیسته بی گول مامه وه
ناهو نالهی چه — ره تم بۆ به له دل ناچینه ده
عوشه رهت و عهیشم غمه عومرم به تم پیچامه وه
عیله تی دهردی دهر و نم زه حمه ته دۆزینه وهی
چونکه نووکی تیری قودرهت سینه کهی پیچامه وه
جهزنی قوربانه سهینه چی به قوربانی بکه
بو فیراقی رووی چه بیهن ئیسته که سووتامه وه
جهزته پیروزه له گه کیدا بکهم گهردوونی دوون
کونده بوم — ناسا له «سهردهشتا» به ته فیا مامه وه
نهو که سانهی تیگه ییو بوو دهردی خۆی تیماری کرد
من به شیتی «نهسهدا» سهیر که واته و تامه وه

— ۱۹۴۳ ز —

ئابدۇرۇوى رېزراۋە دىل دوپىنى لە نوپۇشى ۋە سەرۋە
 چۆلى كىرەسەنە كە چۆتە تاقى ئەبرۇ كەسەرۋە
 بېشەۋە بۇ ۋە ۋە ۋە تەلقىنىم برالەھى ۋە ۋە ۋە
 نەۋكە بۇ ۋە ۋە ۋە تەلقىنىم برالەھى ۋە ۋە ۋە
 پەردەبى رووخسارى لادا رۇزى رووناكى ھەلات
 « إنا شمس أنا » ئىپتىئ لە رووى ھەسەرۋە
 (التماسى) ماچى لىوم كىردو عاجز بوو ووتى :
 ئەھى مەلا تا كەھى ۋە ۋە ۋە ۋە ۋە ۋە ۋە
 (ئەسەد) ئەمۇ ۋە ۋە ۋە مەيدانى قەزاگۇبە سەرت
 بۇبە چەۋگانى ئەكا يارت لە نوپۇشى ۋە سەرۋە

— ۱۹۳۷ ز —

روحى شىرىنم برالە ھا بە سەر لىۋانەۋە
 مەن لە چاھى مېخنەتامو تۆ بە سەر كېۋانەۋە
 بۇ سياحت توو خىۋا تە كاپىقى مەن جانا مەكەن ؟
 تاكو كونجى غەم بېى چىمە بە سەر سەيرانەۋە
 خالى لىۋى تۆم بە تۆ ناسىۋە تۆ بە ۋە خالىتە
 دەۋرى ۋە كى دىۋىە بېۋە بە دەم دەۋرانەۋە
 بۇ تەسەلسول دىل فرىب نادەھى- لە بەرمە چارەكەھى
 چون تەمانوع بوو بە تەطىبىقى لەبى جاناۋە

(ئەسەد) ئەزۇ دىل پەشىۋە چارەسازى زەخمەتە
وا خەرىك ماۋە بە دەس يارىكى حىكمەت زاناۋە

— ۱۹۳۸ ز —

گورگى دوۋىن ھېندە زۆرە ، گورگى چوارىن كەم بوۋە
پىماۋى غەم خۇرى ئەماۋە بۇيە غەم بىن خەم بوۋە
غەلى چى ؟ دانش چى بە ؟ بىن دانشى باۋى ھەيە
بارى كرد شەرم و حەيا ئەم عالەمە بىن خەم بوۋە
زەمزمە ھى ئەزۇ نمونە ھى نەقىمى سوورى ئەۋەلە
كوشتىن مال خواردىنى يەكتەر ۋەھا بىن دەم بوۋە
ۋەختە دىل دەر بىن لە بەر بىن چاۋو روۋى ئەم عالەمە
گەر بەكىن پىۋانە بىن سووك و خاۋەن زەم بوۋە
ۋا لە گىزۋى بەلادام و نەجەل دەورم ئەدا
(بارك الله) ئەى نەجەل شوپىنت گىلپىنە چەم بوۋە
دەردو داغى دىل ئەگەر تەقىرو تەقىرىرى بەكەم
كول زبانه ، خامەبى ئەم جۆرە كارە كەم بوۋە
ھەر ۋەكو پەروانەبە (ئەسەد) بە دەورى شەمەۋە
بەغنى دىنى (مصطفى) موختارى عىلمى جەم بوۋە

— ۱۹۶۹ ز —

به خوینی نالی جهرگم شیخم نویسومه نامه
 « انی لقد مزقت من بعدك القيامة »
 « من كثرة الفراق منيتي قد جاءت »
 « انظر الى عيني لكي ترى العلامة »
 له عاينکم یرسی ره وشتی له بلا ووتی :-
 « من سئل البديهي ليس له الفهامة »
 هانفي غيبي نهلی : له تاسمان نوسراوه
 « والله ما وهبنا حباً بلا مة »
 حالی دلی (نه سعه دی) بیکهس و غه مبار نهلی :
 « كالشمس من غروب تدخل في غمامة »

— ۱۹۲۴ ز —

زوولم و زوری پنه ته سه ره لوجهی دیوانمه
 تیشی دیلی نیشتمانی تا جهشیر میوانمه
 من که دهردی عه شقی توی فایه سهرم چه رخی فه لک
 رهنگی زهر دو ناهی جهسره ت باری سهر لیوانمه
 وا نه نالینم له گهل بولبول به جوتی تا نه بهد
 چونکه شوومی بهختی بهد (ارشی) گه لی باوانمه
 نه م گولالانهی که وا سوورن له سه حراوو چیا
 خوینی نالی نهوجه وارن و جهرگی بن تاوانمه

مژده بی هینا نسیم نه مژۆ به هاری تازه به
به عتی رۆژی حوژ ژیان و کوردی سه ر کپوانمه
بۆ نه جانی قهومی گپراوه له نه رزی ئاسیا
ناگری هه ستاوه شوعلای نووری سه ر چاوانمه
نه ی برا گهل بینه په روانه له بۆ نه شوعلایه
شوعلای چی (نه سه دا) ژینی هه موو لاوانمه

— ۱۹۳۱ ز —

نه گه تی من وا نیشانه ی هۆزی نه گه بت بازمه
به ختی شوومی تیره کهم کرده ی ده سی سه ر کارمه
بۆ نه سیری نیشتمانی مژده بی رۆژی جهزا
ناگری کوره ی نه زهل ناجی سه ری سه ر دارمه
هه ر له تاوی بپکه سی تویه وه تهن دل ناگرم
وه لوله ای مه حشهر نموونه ی ده نگه گریه وزارمه
هینده سه رت ناگتم گیانه نه لیم باوه ژ به که
نه م ته مه ی کهوته سه ما ناھی دلی غه مبارمه
لاله ره نگه (نه سه دا) شاخ وزه وی نیمه چی به
ره نگه خوینی بی نه واوو جه رگه که ی بیمارمه

— ۱۹۳۶ ز —

باسی جانی باسی ماره وا له نیو دیوانمه —
 تهم له چاوو حسرهت و نه ندۆهو غهم میوانمه
 ناگری دل هیند به تاوه به جری فرمیکی بزی
 بوی کزه ی جهرگم نیشانه ی مهرگی بی تاوانمه
 توهمه تی ناحق مه کن کوژراوی دهستی کس نه بووم
 کوشته بی تهنی ده دو (ارشی) ههموو باوانمه
 هر به برگی خۆمه وه بمنینه گۆزو نه لهدم
 جالکی خویناوی بزانی شاهیدی دیوانمه
 مه حکمه می صولجی نی به نهو یاره نیشی کوشته
 بۆبه (نه سه ده د) نه شته یایی گرده که ی سه یوانمه

— ۱۹۶۸ ز —

حکومت گورگه نه هلی بوو به مه ز حالی په ریښانه
 درۆ قانونه حق وون بوو مه زاهیب دینی نیشانه
 مه پرسه وه زعی میری بۆگه ن وروو له روو خانه
 ره نیسی گایه حاکم که ره ده وائر پز له جاشانه
 له بهر جووته و قه پو گاژی حه رانه نیشتمانیمان
 به دهس جانی ههموو ژبری ژبانی زۆر په ریښانه
 دزی شه و مشتووی ده مانچه دهر نه خاتن روژ
 مه مات نه کرین به جان و دل له دهس تهم گه نجه باشانه

ئەما حورمەت ھەيا رۆيى ھەموو يەك دەفئە بارى كرد
مەباحە خوئىن رزان و چوونە بەزى ماف چۆشانە
عەلاجى دەردى ئەم دەورە خووا چاكى ئەكا نابى
مەحالە دەر بچى (ئەسە—دە) لە ناو ئەم مەى فرۆشانە

۱۹۶۸/۵/۸

زومستانی نەبىتن قىمەتى گۆل كەى نمايانە
شەو زولمەت نەبى نوورو عدالت كەى درەوشانە

بە نافیامى گزوى گرتوو دلى بى ھۆش و بى گۆشم
ژيانىكى ئەوئ شابى بە بى رەنجىكى شىرانە

خەوى خپرە (موعەبىر) ئەم خەو خپرەم كە بىنيو
ئەلى : نەگەت ئەزۆم ئىكە لە بئو ئەم دەورو بانانە

مەرامى پياوى بىكەس جى بەجى نابى لە گىتى دا
فەلەك تەف—رەم مەدە رازىم بە ژىنى بى نەوايانە

بەلاى پىرى و غەم و دەردى زەمەن كارىكى پىن كردم
عبور ناکا بە دلما ، عەيش و نۆش و بەزى جانانە

سن و كۆللە زەراعەى باغى ئىمەى وا بە ضابىع دا
بئپرە يارەبى دەردى لە بۆ ئەم (جن) و دىوانە

له راستی دا وه کو مه منصوره « نەسەد » شیعره کهم بۆیه
به سه رهستی نه دا بزیری مه رگم پیری مه یخانه

— ۱۹۴۵ ز —

یا قووتی له بت قووتی له بی هه زره تی شایه
دهم بۆچی بهرم روتبه بی من عه بی گه دایه
چاوی ره شی مه ست که وه کو که وه بی قووتین
زویره له گه لم موشفیه بۆ خه لکی چرایه
به و جیلویه وا چۆنه سه ری لاله بی کو لمت
سو و تاوه دلی عالمی گشت نه رزو سه مایه
نه نیا نی به من سین له تی تیری موژه ی تو
جزا جگه ری عاشقی بۆچاره خوایه
(نەسەد) بگری ده نگی فوغان هه لپزه دایم
دل رهق نی به یار مه یسل به ره حم و به وه فایه

— ۱۹۴۵ ز —

خۆش و ناخۆشیم له دنیا دا هه موو دهم تالی به
مردن و ژینم وه کو به ک وایه تالی شالی به
بوو به پی خۆری هه لم بوختان و غه یبهت وا نه سه ف
هه له بی عیلم و طه ریهت سه یری که کال کالی به

— ۹۳ —

ده غده غه ی دنیا به جارئ بیری نینسانی بزیم
بن خوشو وعه نوپژوو رۆژوو شمش له طاعت خالی به

عومری گه نجیم چوو به ضایع کاتی پیریشم وه ها
بوومه هاوژئی جانیان و حاله کم بهد حالی به
چهرده بی دوولا به شه ژه اتن له سهر مالی هه ژار
خوا بکا به کتر بکوژن نهوساکه (نه سه مه د) سالی به

— ۱۹۷۰ ز —

بۆ وه رامی نیکته بی دل پرسیار ئیکم هه به
عه یب و عارم مه گره ئی شاها خومار ئیکم هه به
بۆ نه بوو دوو کهس بئین مهردانه وو به ک دل بژی
یا که سی تا سهر بلین و ئینه وو شیعار ئیکم هه به
نیشته راکی مه ز به تهی شیتانه بۆ من نا کرئ
کور دی ماده ر زادم و دهرسی عه یار ئیکم هه به
کوژری نهوعی (عه قه به) (وه هی) سو با ئیکت بی
بۆ نه وانهی لا جله و بن عه یب و عار ئیکم هه به
خاکی بهر پینی راسته ر ئیان (نه سه عه دی) بیچاره به
بۆ بلندی نیشتمانی جان نیسه ر ئیکم هه به

— ۱۹۳۰ ز —

گۆشه گيرى بۇ سېھىنچى كارى پياوى مەردى يە
 شايى ئەمىزۇ ئېشى بلخو خانى نامەردى يە
 تېڭە يىو شيو نەمى بۇ خالى خۇى و تايىمى
 پېڭە يىو . دېوانە يە مەفتوونى مەردو نەردى يە
 ناگەزى ئېم ماری نە فسم بېچمە سلكى صالحان
 بۇ خەيالى پو وچى دنيا مەبلى دارو بەردى يە
 لە حظه يە ووریا نە بوو دل بىن بە فریاما كەوئ
 بۇ يە سیمایى و وجوم رەنگى تۆزو گەردى يە
 دەفە يە دەرويشە دەورى شېخى مل پان و نەزان
 دەفە يە بۆنەو بە شانه سەیرى ئەم نامەردى يە
 واعیزى ناپاك و بەد بە سېھتى كارى خراب
 بوویە چاوسى ھەموو لا دوایی ناھى سەردى يە
 سا خوارە حمى بە خالى (نەسەدى) بېچارە كە
 وا بە دەس چەرخى دەنى نالین و داخو دەردى يە

ز ۱۹۷۰/۱/۱

[پېنج خىستە كى]

سەرچنارى چاوه كانم شىو بى گولنارى يە
 خەزمەنى سووتاوى جەرگم شاهیدی غەمبارى يە

دل له دهردی نیشتمانی کووره به کی ناری به
کوا نه سیمی تو وه تن بیبیره دهر دم کاری به

مه یخره رژی - هشر تووبی خوا هم زاری به

بو وه تن فه وتاوه دل قوربانه شینم بو مه کهن ؟
من که مردم بو خوو ناله و نه نیمم بو مه کهن ؟
حاجه تی وه عزم نی به ته لقمینی دینم بو مه کهن ؟
واله ری کوردا نه ژوم و یاسی ژینم بو مه کهن ؟

تهو - ه باته ی خهرجی تهو بی مایه بی هوشیاری به

بهردو داری شاخه کانت نهی وه تن گولزارمه
بی نه سیمت تن له جان جهن له تن بیزارمه
بو نه سیری تویه دایم دادو گریه و زارمه
خویینی بی تاوانی لاوت باعیسی نازارمه

هر له بو تو قور نه پیوم بهم دلهی غه بیاری به

نهی وه تن کوا قاره مانی شاخی کوردستانه کت
کوا دلیری هیده ریت و روله بی مهستانه کت
کوانی شاهی خه سره ویت و شیرنی ناو بوستانه کت
بو نه ماوه ده نگو و باسو سروه بی ههستانه کت

خوا بی غه فلهت تا که بی توبه بی بیاداری به

ئەي وەتەن مەھكۈمى دەستى زالىمى ئەم شارە خۆت
ئەي وەتەن فەوتاي دەستى قەومە كەي بىن كارە خۆت
بوو بە قىتئۇلى شەقىتى مىللەتى بە تيارە خۆت
دەستە پاچە و رووت و قووت و بىن كەسو بىن چارە خۆت

بوو بە مىكرۇبى ژىانت سەيرى ئەم غەددارى بە

ھەورى نەگبەت باي نىفاق كوردى بىن جەنگىن ئەبى
بەغنى بۇژىنى ئەسارەت يارى بىن سەنگىن ئەبى
خويىنى ئالى لاو كەنى بەك بە بەك رەنگىن ئەبى
قەومى نووستوو ئەي وەتەن ھەر جەوھەرى ژەنگىن ئەبى

بۇ بە ئالى ھى زارى من زارى لە من بىزارى بە

جەژنى قوربانە سەبەبى كوردە رۇژى سۆزمە
جەژنە پىرۇژى لە بۇ من ئالەبى جەن سۆزمە
ئەم جىلى والايە (ئەسەدە) ئاگرى دلسۆزمە
بۇ بەھارى رۇژى كوردە چاوەژىنى ئەورۇزمە

ئەھلى دانش (ئەسەدە) پىشەى بە دايم زارى بە

— ۱۹۳۰ ز —

پینج خشته کی له سهر دوو شیعرى شیخ محمودى نهر
له سهر داخوآزى خوى

دنیا به مه سهل فاحیشه وو خهره — که سیکه
بی عه ه دو وه نا دوون و دهنی وهك جهره سیکه
که یاری که رو گه ه له ملی نه بله ره سیکه
«لوظف و که ره م و قه هری دهم و دهر و نه فه سیکه
هر ساته به ره نگیک و له سهر طه بهی که سیکه»

باوه ز مه که جانا که بین ساغی محبیهت
هر وا به درؤ نهی خه نه دهرها داغی محبیهت
پشهی حه سه نی زالمه که ی زاغی محبیهت
«ته خریبی گولی یاسه مه نهد و باغی محبیهت
کرداری له سهر که یف و هه وای ته ره سیکه»

— ۱۹۴۵ ز —

— «(چوار خشته کی)» —

به بؤنه ی بؤردومان کردنی شاری سه ایمانی به دهستی چه په لانی نینگایز
دهر به دهر که وتومه غوربته وا به داخو دهرده وه
ته شکی سوورم جاری به دایم به رووی زهرده وه

سه د کهزهت دهر دئی به نانین دل به ناهی سهرده وه
یاره کهم لئی وون بووه مردم به ماهی زهرده وه

کهس نه بیج یا زهب وه کو من تووشی داوی نه گبه تی
دایمه ره ننگ زهر دو غه مگین سهر به زانووی نه گبه تی
دل له کوورهی ناری عه شقه کهوته چاهی غور به تی
کوا ره فیقانم نهوا مردم به شاخو به رده وه

نهی براله پیم بلئی حالی سولایه یمانی چی به
خانه قاو بوستان و باغم زینت و جوانی چی به
قهیسه ری و خان و حسارم باسی روخانی چی به
حالی یازم پی بلئی مردم به داخو دهرده وه

دل نه نالئی میسلی (نهی) بو چاوه کانی یاره کهم
سینه نه نجن نه نجه سهودا سهری دلداره کهم
موشته ری بازازی گرمی دوله ری عه ییاره کهم
یاره کهم لئی وون بووه مردم به هردو نهرده وه

یاره بی نینگلیز نه مینن وه کنی کرد دهر به دهر
دهنگی طه ییاره ری که دئی عالم نه لهرزئی وه که شه جهر
فهرقی نهو پیسه نی به بووبا که نه بیخا ژوورو دهر
تهخت و بهختی تیک نه دا مردم به توزو گهرده وه

نیوه شهو مه ندوب نه لئی ئیستا که جزو جرم نه مری دا
گهر له شارا شیخ نمین تا به یانی بانگ نه دا
هر به بومبا تهخت نه کم من نه وه لا مالی خوا
نه ی ره فیکان بیته وه روو که بنه غارو هه رده وه

نالنه نالم دئی له لا ده نگی طه بیاره ی کافره
هسته یاران زوو که سا چابی و سه ماوه لابه ره
خه لکه وا رویشتوو هؤ شیوو گوردو مه قهره
دیاره میلات هه ز نه فو تی عاقیبت بهم ده رده وه

شیوو که ندی (جووله کان) پز عالمه تا تانچه رو
وهک نه مامی مشک و بو گریانیا نه و باوکه رو
ترسو سهرما کوشتی بوونه دوو چاری سیبه ژۆ
بو به یینم خه لکه وا مردن به ناھی سه رده وه

تانچی و تولو سه گه بهر یوو به ده شتا وهک (چه قهل)
تهیری مالی باری گرت علیه یاره کردینی به (قهل)
نه ی خوو ره حه ی به حالی سه د هه زاران کوپرو شهل
عالمه ی فهرتا به ده رده و ناھو ناھی سه رده وه

زاقو زووقی بیخ نه وایه کورن له جهرگو دل نه کا
خوینی ئالی بیخ ده وایه هه ره بهرگی گرتل نه کا

ره‌نگی زهردی پز جه‌فایی وینه‌یی سونبول نه‌کا
 نه‌ی براله بابهلجی مردم به دهرده مهرده‌وه
 بونی قیمه‌ی جه‌رگی کورده وا به دهم بومباوه‌یه
 چاکی سینه‌ی لای کورده وا به دهم بومباوه‌یه
 که‌رتی که‌لله و چای کورده وا به دهم بومباوه‌یه
 سه‌یری تم طولمه بکه‌ن مردم به ده‌ستی جه‌رده‌وه
 نه‌ی خوو تا که‌ی له ده‌س (نینگلین) نه‌ی بی‌اواره بی
 نیرو می‌ نه‌م گیتی به‌ دایم نه‌بی په‌تیاره بی
 هر له کارا بی به‌ قیل و عالمیش بی‌کاره بی
 تم حه‌یانه‌ی وا چی به‌ نه‌زا به‌ داخو دهرده‌وه
 با له (تاریخ) نه‌بی وون ظولمی کوفری بی‌شومار
 یه‌ک هزارو سئ سهدو سیان و چله دل بی‌قهرار
 به‌عنی بومبا‌عینی تهرزه دینه‌ ناو کولانی شار
 بمره (نه‌سه‌ده) بۆ که‌ساسی کوردی خاوه‌ن دهرده‌وه

— ۱۳۴۳ ک

[لا] پیتی

شیخی ده‌س پز وا له دینی (احمدی) بوو به‌ به‌لا
 عالمی ناتیگه‌ییو شهرعی هه‌موو خستوتنه‌ لا

كۆزى زىكرى گرتووه گيسكانه دهرويش كۆوه كهن
ره شبه لك سهبرى بكن. كهوتۆته حالى حلاهولا
صوفيانى مل ووژو ريشى ريبازى دريژ
پى له بهرمالم دهنى بوونه يهزىدى كهر بهلا
خۆت قصوراوى مهكه (ئەسەد) له بۆ قصرو قصور
رۆزى تارىكت له پېشە ريگه يه كى پىژ بهلا
ههلكه لاله بگره ريگه دهر ناچى كى پرو شه بطه نهت
بۆ زمانهى فاحيشه باخۆنه كهى تووشى بهلا

— ۱۹۵۰ ز —

[ى] پىتى

عەزىزى من كەسپكە رۆژى تەنگانە بە كارم بى
نەوەك تا خاوەنى جاھم برالەى دەم لە زارم بى
لە بۆ بادانى تىكە مەردى گوڤى ناگر بە ماوینە
لە اج قەومانبە كوانى يەكپىكى وا كە يارم بى
بە شوعلەى كارەبا نايەتە بەر چاوم رەفیقەتكم
لە موودەى عومربا چارى كەتومى عەيب و عارم بى
لە كۆشەى عەزلە تا ھەر چەندە دوورى حەسرەتم ئەما
شەرابى تاقو تەنبايى خووايە زەھرى مارم بى

— ۱۰۲ —

سەرى كز كرددووه (ئەسەد) لە تەكپەى مەحوى يا ئىستە
هەتا زۆرى قىامت دارو دىوارى بە كارم بى

— ۱۹۳۳ ز —

خووا ھۆزى كە بى ئەخلاقى كا وەك من ئەبى ھىچ بى
لە بۇ مالى ئەم و ئەو چاوى قىچ و دانەكەى رىچ بى
لە سەر پىكى شەرا بە كىش لە شاكت و نەفەر بى خۇى
ئەوى بىتن بە خەويا شەو بەيانى سەر و تى ھىچ بى
پەچەى شەرمى نەمىنى وەك سەگى خوئىرى بەرللا بى
ھەموو كاتى لە گەل مېزى قومارا مۆرەوو مېچ بى
دروژن حىلە بازو دەس بەرى لات و بى مەئوا
بە دايم چاقولى بازو خەرىكى فاجەوو فېچ بى
ئىكە ھەقى ژبانت كەى ھەبە (ئەسەد) وەھا بى تۆ
لە گەل زانىنى ئەمرو عىلمى كۆنى من ئەبى ھىچ بى

— ۱۹۶۹ ز —

غەم كەسى دەس ناكەوى غەبرى من و بولبول ئەبى
جى نى بە تىا بسەرەوى پەردەى دەروون و دل ئەبى

— ۱۰۳ —

چونکه هاودردی منی باگریه کم نهختی له لات
 لانی وهك من چی نهکا گهر شپتی و سه رچل نه بی
 کهوههرو دوژی یه تیمم نه — ژۆ برا بی قیمةته
 شپت و ویتته نهو کهسهی زهر دینه بی پڑ مل نه بی
 شاری تیمه شاری کوپره با منیش خوق کوپر بکه م
 تالې حوری نی به کزباری صنفی قول نه بی
 بی نهدهب نهو کو بی (نهسههد) له رووی شاهو گه دا
 دم له حالی کهس مهده (الا) له غونچهی گول نه بی
 — ۱۹۴۲ ز —

له گه ل لیور ده می غونچه ده می من نه بووه تو نابی
 په زه ی گول که ی له گه ل شال و ژ نه کا دا بی نه بی رابی
 دلی یارم وه کو به رده دلّم شوشه له بهر به رده
 شکانی ووردی کرد مه جووبه نه بوو مره تی لابی
 نزیکی چیژ نه چیژ نانه مه جنیوو عیشوه و نازه
 به قوربانې نهکا قوچی منم خوابه وه ساوا بی
 نه نه خشی نی دس و په نهجه ی به خوینی ناشقی بی کهس
 به لا نه بووه نه بیسرا قاتیای بی و اخری چا بی
 ره قی بی سه گ جه لابه قور به دامان و سه ری تیمه
 برینی دهستی نهو پیسه نی به دهرمانی په یدا بی

له حهقی خۆم نه بورم چی له (حق الله) نه کا (نه سمهد)
بکه کارنکی وا نه مژۆ سه به بنی مه سه دت شایه

— ۱۹۷۰ ز —

تا گه نه چی وه ته ن ئیک و به دی خوار دنی غه م بن
عه یشی منی بیچاره نه بی عه بی نه له م بن
ده ورانی فه له ک گیزی نه دا نه هلی هونه رمه ند
بارنکی نی به حوکمی که موحتاجی حه که م بن
نووکی رمی بیگانیه له دل تپه زری ئیستا
تیماری مه که خوین و خوژی روو له عه جه م بن
به ینیکه نه وا شینه له نیو کومه لی عاشق
ترساوی نه وه ن یاری نه یه مه یلی سه تم بن
دوعایه نه که م عیزه تی من تو بلنی ئامین
بازاری دزو مورته کیبه ن یازه بی که م بن

— ۱۹۵۰ ز —

بو مه عید ده ی گورگی بی حورمه ت نه بن که ره هضم نه بی
مه شکمی نه درین به هر که س فیری به زم و ره زم نه بی
بن حه یایی و سه سه ری و بن تا بزویی هینه ده به
بو نه مانی به کتری ئینسانه خاوه ن عه زم نه بی

— ۱۰۵ —

سیلمو ناسایش درویش خوین مژینی بی دهسه
سهگ له پۆ تیسک نه بی بۆ هلمه تی وا جهزم نه بی
چاقولی بازی له نوانا نه بی باوی وهها
شعیری (نهسهه د) قافیهی بۆچی شزو بی نهزم نه بی

— ۱۹۶۹ ز —

هیوای ژینم نهما جانا له درمان و طهیبیم چی
له مهشقی عهشقی دلدارو ته ماشایی چهیبیم چی
له روژی نهوولا به ختم نه بوو خاوون ته جه لالا بی
له ته عنی دوشمنی دین و له ته حقیری ره قییم چی
له علمی پۆ له گه وههر لانه دا قاضی به مل پانی
زهمانی مه شهه رهی وه همه له قتوایی شهیبیم چی
قه ناعت روچی ته قوایه خوا لوطفی له گه لمایه
طه ریقم روو له مهولایه له بی لوطفی شه کییم چی
به غم (نهسهه د) چه سودی پئی نه با عالم بزانی وا
قهه و از مهه له لا بایه له عه بی نا له بییم چی

— ۱۹۴۰ ز —

شهوت نهزوا مهترسه روژی رووناکت وهتهن ههر دئ
چه پسخانهی زولم نهزمیت و چاوی دوشمنت دهر دئ

— ۱۰۶ —

له دیوانی عدالت ناحتی پیوهن و زنجیره
سببی نه شکی بزانه نهم ززو هوژت له پین دهر دئی
نهمای باغی شای با بنیژی گنجی دهر که و تو و
بدن ناوی به خوینی گمش بزانه پین گومان بهردی
گلویی سه د هزاری دهستی قودرته سهل نه کانن زوو
رشینهی هه وری ره حمهت لانه با هه تۆزو هه رگهردی
هکو پیری جگه رسووناوه (نه سه ده د) دایما پیژی
پارینه خورا به ورو پلنگی ناو چیاو ههردی
— ۱۹۶۳ ز —

رهنگی په ژموده کیولانه بولبولی کرده گری
شوعله یی شه معنی دلانه روحی په روانه یی بزی
تۆبه تی غونچه م نه گرت نه مشه و هه تا وه ختی سه هه ر
بای نه سیم هات و به جاری عاره تی عه تری سزی
که یف و شابی لی بزا سینهم له بهر لافاوی غم
ته عن و لومه یی دوشمنه په رده یی دل و جه رگی دزی
عاده تی ده ورانه نه هلی دل به مه قصودی نه گنا
تیکه باسی بۆ بکه م شهرمی به بی شهرمی کزی
بمکوژن جه ژنی ره قیبه پین به خوینم ره نگه نه کا
بۆیه نه زۆ نه هر مه ن بۆ کوشتمم بانگی چزی

خوڤينه كهه ته تكي له مؤرگانى ره قيبم شوق بهرئ
تيرى مه جو بهم به رۇحى پاكي شيرينم كزى
وهك ملؤزم وايه (نه سهد) چهرخى دوونى بئ وهفا
هسره تى هيناوه غهم كفنى به بالاما بزى
— ۱۹۴۱ ز —

پؤ نه خوشى وهك ملؤزم قهت له تيمه نابزئ
ههر وه كو غهم بوو به لازم دس له دل هه لئاگرئ
تؤ كه وا په روانه بئ سوتواوى شه معى رؤزو شهو
من به گريه بولبولم باخى گولم بهر ناگرئ ...
هانه خه وه مشه وه قيبم بوو به مارو گه ستمى
خپوه تى هه لداوه نه گبهت قهت ستوونى ناخرئ
نا به جايى هاته گؤزئ عاقلئ ده ورى نه ما
بئ چه يايى باوى زوره كهس چه يا هه لئاگرئ
با دسهم بهرن نه نووسم حال وه حوالئ زه مان
هم زرونى پيسه (نه سهد) داخى كهس هه لئاگرئ

— ۱۹۶۹ ز —

خووا گرتوو دلّه تا كهي ته نالى
له دووى كئ به عزيزم واهوالئ

ره فیه قیامت نه بوو زامت دهوا کا

برینساری موژهی دوو چاوی کالی

شهرابم بویه پین خوشه به دایم

نه دا زه شهیه می مژینی لیوی نالی

به حیل به کنی به وا روجم نه کیشی

خووا بینیره بو ظالم زه والی

ره قیبه سه گ هه موو کاری به قیله

مه خو تهره مه که؟ نهی دل ده لالی

مهوه سسته بیکوژه خوینی بزیژه

نهوا (نهسه د) نه دا فنوای حلالی

— ۱۹۶۹ ز —

نهوا باری گونا هم زور و سه نگینه خووا ره حمی

له گه اما نه نفسی پیسم مه یلی جه نگینه خووا ره حمی

له به حری ره حمه تی تو به سمه نه ختی بو هه موو دهر دم

دل و جه رگم به جاری مات و ژه نگینه خووا ره حمی

نیراده ی لوظفه که ت بمخاته سه ر ری مه ککه نه بچاره ش

له (مشعر) دا شعورم پاک و ره نگینه خووا ره حمی

گریکی دل به (اییک) می صه فایه تاوه کو مهروه

ته وافی حق به نووری (روضه) ره نگینه خووا ره حمی

— ۱۰۹ —

چوو
سهگى نه صحابه کاني تويه (نهسهده) يا رسول الله
شه فاعهت که گونا هم يارى سه نگينه خووا ره حمي
— ۱۳۸۴ ک —

وا
شهر به تي مهر گم نه وي ناوي حه باتم ناوي
به رگي فه قرم فه خره لا تساجي خه لانم ناوي
من که مه علومه له لام نم فه له که بي عهده
ده بزؤ چه رخي دهنې عهده و هفاتم ناوي
له حظه به عاقبهت و نه و له لي خوت سه يري بکه
تي نه گي هيچه زه مان بويه خه باتم ناوي
ياکي و عيلمه شهره ف چي له جبه ي جاني نه کم
جه به کهن لومه گرم مه دحي صيفاتم ناوي
مه نه بي بمرئ هموو لا چ فه فيرو چ غني
نيکه نه ي ميري نه من پوول و به راتم ناوي
کوي وه چوو فه سه فه و عه قلی له بياني فه ديم
بي حه يا نه فه نه لي : نيسه ته مه ماتم ناوي
وا له بؤ به ختي گلم عه يني به که دوشمن و دوست
لاده ليم ياري ته دو ره قص و سه ماتم ناوي
عيلمه تي دهردي دلم چاري به کهس نه بووه ني به
نه ي پزيش کاني دهنې ناشي ده واتم ناوي

چوون نهما مهردئ كه دل ئوافة.ه تي لا بگريئ
(نهسههدا) راسي نه لئج : زين و حهياتم ناويئ

— ۱۹۴۷ ز —

وا نهزانم گيانه تو تهركي عهشقداري نه كهي (۱)
خويئي سووري كهو به سهر خال و ملي جاري نه كهي
نايهلي فاقبه ي بين صبح دهم بو لاي دللم
مه جليسي رهندان و شوخي پز له غه مباري نه كهي
هه لگره ده ست له كرده و نيشي وا نه ي گياني گه ل
گهر ده وامت بين له راوي سينه كم ناري نه كهي
تاو له لووني نيره كهو نه تكيتته وه بو ما كه وي
نه يكوژي نه و عاشقه وا مه نه ي دلداري نه كهي
با بيمين دهنگ و گرمه ي كيرو كه ژ تاوا بكا
تهركي كه ؟كاري وه ها تو مه شقي سهرداري نه كهي
حالي (نهسههد) تيك مه ده له م چاوه وه سه يري بكي
گهردن و بين سووره كاني پز له مرواري نه كه ي

— ۱۹۷۰ ز —

(۱) : بو (شيخ لطيفي شيخ محمودي نهر) ووتراوه، به پونه ي راوي كه وه وه.

به نوکی په نجه بهس یی وانه زانم میری بابانی
 له بابی یی وه فای شا نه لئی شیخی سوله یمانی
 نه بوو لایه له من کا دهرده دارو عاشقی خویم
 به قوربانی خودا بم بو نه ماوه مه یلی جارانی
 له مه ییدانی طهریقهت گهر نه نظر کانه دلی نیمه
 نه کو من شیخی صه نه انیش نه بیته قوچی قوربانی
 نگینی حق که بوو سهیری کوژو بابو نه سب ناکا
 هزار لات سزو سوال کهر نه کانه شاهی پیرانی
 منی بی کهس حسابم که له ریزه ی موچه خورانان
 هه موو بوونه ریجالو گه یینه روتبه ی میری میرانی
 نه توپی نه فسی پیسم ناکه مه ریزی خوا پیداو
 نه مهش خه یلی گرانه بویه که وتومه په ریشانی
 له تولی لومه یی به دخوو هه ناسه ی ساردو فرمی سکم
 به گزیانا نه کهم تا دینه سهر ریگه ی مسولمانی
 نیگارم پیمی هه موو گیانی من نه م وه عزه شیرینه
 هه تا ماوی له بهر که (نه سهه دا) نایانی قوربانی
 — ۱۹۷۰ ز —

نه زبله به کی شیر و گاگهل فلسه فیه کی خه یالی یه که له سهردهشت
دافراوه له ریکه وتی ۱۹۴۳/۱۱/۲۲

دفعه یه به شیر له پیشه دپته دهر

که له بوش و هیچ نه دیوو بن خه بهر

بینی چهنه گایه له ناوانی چهما

مهستن و که وتوونه ته ره قصو سهما

شیر که چاوی کهو به گاگهل بن پشو و

قهستی کرد نهو گاگله بخوا هه موو

گوریز : —

خوا له گهل گا نهم ژمیری توو عهلی
یا به نووری تو دلّم بن مونجهلی
من له دهس جانی وه تن تاواره بووم
دلّ حزین و سیمته پاره پاره بووم
عاشقی رووتم به رووتی دیمه دهر
لهم گری و قورته سهرم خهی بن خه تهر

مهرام : —

شیر به هیزی خوی نه نازی نهو کهره
شاهی بن له شکر برا قوژ به سه ره

نه نره یی کیتشا به دل زیزانی کرد
هه لمتی دا گابه کی زاماری کرد
چاوی کهو گاگهل بهوه خیز بوونهوه
شیر له ترسا جهرگو سی بهر بوونهوه

گوریز : —

عیره تی وهر بگره تو نهی هوزده که
بؤ سهلاحی کاری نیمه چوو « صلاح الدین » ه که
خوزو سه ره سستی له دونیا خووشی به
دیلولو گیراوی بهرا ناخووشی به
جهرده بیو کوشتن هه موو نامه ردی به
کاری پیسو بلح و بهرداو بهردی به
شه کرو چایی بوو (م چ) هی خسته فزین
ههروه کو جاشی توخوز کهوته تیزین

مه رام : —

کلکی گاگهل دمس به جئی بوو به عه له م
نووکی شاخی بهک به بهک بوو به قه له م
فیژو هوژی کهل هه موو کهوته چه می
کهف به لیکا زایه زارو لاده می

گوریز : —

تین بکۆشن بۆ ژبانی به کیه تین
شیری ته نیا بن برا بن قیمه تین

مه رام : —

گا له چوار لا شیربان پینچایه وه
تیسکی وورد بوو خوئینان لیسایه وه
شیری کهر (نه سه هه د) بزانه چی لئ هات
گاگه لئ کوشتی وه ها دهنگی نه هات

نه زیله به کی مام ریوی و شیر دیسان فه لسه فه به کی خه یالی به هر
له سه رده شت دانراوه سالی ۱۹۴۳

مه رام :

ریوی به کی کۆنه سال و حیه باز
هاته دهر جارئ له کون بۆ سازو باز
هر وه کو بابا به قیل و حیه بوو
چاوی جادوو کلکی دهسته چیه بوو

گوریز :

یازہ بی دوورم بکہی توبی عومہر
لہم ہموو گیتاوی مہ کیرہ بیمہ دہر
کہشتی نووچہ سینہ کہم توفانی غہم
وا لہ چاوم دینہ خواری دہم بہ دہم
دل کہ جوودی بوو برا رووخواوتن
چونکہ ناہی حسرہ تی کیشاوتن

مہرام :

بینی چہند گایہ لہ میرگا دینہ دہر
ہەرچی نەفسوسی ھەبوو ھینایە بەر
ھەر وہ کو عابید لہ ری دا بوو بہ جل
سەبجە حەبی سەد دانەبی لێ کردە مل
دەستی کردە شیونو زاری بہ کول
جوانە گایە پنی وو ئەی پیری دل
ژینی دونیا خوشە تو بۆ شین ئەکە
سینەبی عەبەدی خواوا غەمگین ئەکە
بی سوپاسی کردگاری تو بکە ؟
تەرکی گریبەو شیوہنو رۆرۆ بکە

گوریز :

عاشقی من بۆ ووتنهن مهشوره تن
عاشقی بئى قووهت برا مهعدوره تن
حافظى دهشت و دهپم وا بئى دهليل
نهى (مچه) دايكت به كيڤرى نيره فيل
نيوه جهردهى شه كرو چابى عالمين
زۆلى غوان كهى له نهسلى ئاده من

مهرام :

مامه ريوى پئى وو نهى باوانى من
هيڤى نهژنو نوورى نيو چاوانى من
ئايهتى « فاليضحكوا » ديتوتنه تو
من له « واليبكوا » نهكمم گفت و گۆ
پيت بليتم شاها كه بۆ گريانمه
بۆ نهمانى تو دلى بربانمه
سهيرى نهو كا پيره كه چيت پئى بكا
نم جهلال و شهو كه تهت بهر پا بكا
باوو باپيرى له حهقى پادشا
خائينه و خائين به چه دووره له شا

جوانه گا فەرمووی بە رۆی ئەمی وەزیر
کاری من چی بێ لە حەق مەلعونێ پیر
پێی وو شاها چاری خائین کوشتنە
قاعیدە سولطان و شا خوین رشتنە

گوریز!

وا لە پیاکەم دەر چوو تیل و حەج نەبوو
میتی گرت هەلماتە کەم نەعوج نەب وو
کۆسپ و گەردە کەم بۆ مەیکە درۆ
بۆ حەبولی کۆسپ وا هیندە مەزۆ

مەرام!

جوانه گا قوچیکێ هەل دا بۆ سکی
پیره گا مردو شکا وا تیسکی
رۆی جیژنی تۆبە نەججا بۆ درۆ
کوشتی گاگەل وا بنخۆ بێ رەنجەزۆ
عاقیبت هینایە دەر شیرێ نەزێ
نایە بانێ جوانه گا بوو بە کەری
ئیشی (نەسەد) کاکەلێ مەردانەیه
کاری یاری بڵحو نامەرانەیه

— « سوپاس » —

زۆر سوپاسى كاك احمد حسين بيداد نه كهه كه
به ريك و پيكي ديوانه كهى بو نوسيمه وه .
وه زور سوپاس بو كاك محمدى . ملا كريم و عبدالله
ئاگرين و كاكهى فلاح كه نهركى وه رگرتى بزيار له سهر
چاپ كردنى ديوانه كه يان خسته سهر شانى خو يان .
وه ههر وه ها زور سوپاسى خاوهن و كريكارانى
چاپخانهى راهزين نه كهه كه به شيوه به كى زور ريك و
پيك ديوانه كه يان بو چاپ كردم .

« نه سهه ده حوى »

راست کردنهوه

تهواو	دیز	لاپهزه	ناتهواو
به تیکزایی	۷	۴	به تهواوی
دهوا	۷	۷	وهها
بژی تقو بو دلیری	۵	۱۲	بژی بو دلیری
تاکم	۱۷	۱۲	تاک
تهم زامه	۲	۱۳	تهم
تهگر	۳	۱۳	تهر
پز نه فواره کهت	۴	۱۸	تهنواره کهت
پیاوی	۱۴	۲۴	پیاوت
یحاف	۱۲	۳۰	یحرف
اصفار	۱۲	۳۰	اظفار
غهم ناشی	۴	۳۲	ناشتی
پینمهده	۱۵	۷۰	پینمهده
تقو ووتهی	۲	۷۱	تووتهی
نهونهمام	۱۵	۷۱	نهومام
لم یکن له ابد	۱۷	۷۴	لم یکن له
تهم	۱۶	۸۰	تهم
پینکامهوه	۱۰	۸۶	پینکامهوه
مروه تی	۱۲	۱۰۴	مروه تی

فرخی [۱۵۰] فلسفه

چاپخانه‌ی برادرین سلیمانی شرف‌قائم‌کاوه ۱۳۰۹